

Research Article

พัฒนาการการรวมกลุ่มของแฟนคลับชายรักชายต่อการประกวดนางงาม: จากนางสาวสยาม

สู่ มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์**

สุเมธ ชัยไธสง, สมสุข หินวิมาน

The Community Development of Male Homosexual Fan Club toward Beauty Queen Pageant: From Miss Siam to Miss Universe Thailand

Sumate Chaithaisong^{1*}, Somsuk Hinviman²

¹Ph.D. Student, Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University, Bangkok Thailand

²Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University, Bangkok Thailand

*Corresponding author; email: summate.c@ku.ac.th

Received: March 25, 2020

Revised: June 13, 2020

Accepted: June 15, 2020

Published: June 29, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงกลุ่มผู้รับสารการประกวดนางงามระดับชาติในยุคต่าง ๆ จากการประกวดนางสาวสยาม นางสาวไทย จนถึงมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ ด้วยแนวคิดเรื่องแฟน (Fan) แฟนคอม (Fandom) ที่มุ่งอธิบายความชื่นชอบต่อตัวนางงาม และแนวคิดเรื่องตัวตนและอคติทางเพศ (Identity and Gender Bias) ที่มุ่งอธิบายเรื่องตัวตนและการถือบทบาททางเพศ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพแบบผสมผสาน คือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) โดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลร่วมกับการใช้แนวทางอัตชาติพันธุ์วรรณา (Autoethnography) ซึ่งให้ความสำคัญกับการย้อนทบทวนตัวตนผู้ศึกษาร่วมกับผู้ถูกศึกษาเป็นหนึ่งในการนำเสนอข้อมูล เพื่อตรวจสอบพัฒนาการของกลุ่มแฟนผู้ชื่นชอบการประกวดนางงามที่ถือเพศสภาพแบบชายรักชาย ผลการวิจัยโดยพิจารณาตามลำดับการก่อตัวของผู้รับสารที่มีลักษณะเป็น “ผู้ชื่นชอบ” (Preferences) แฟน (Fans) และแฟนคลับ (Fan Club) การประกวดนางงาม อาจแบ่งได้เป็น 3 ยุค ได้แก่ “ยุคจากดอกไม้ของชาติสู่ความบันเทิงของบุรุษเพศ” “ยุคจากผู้รับสารเข้าสู่การเป็นแฟนปัจเจกของชายรักชาย” และ “ยุคจากแฟนปัจเจกเข้าสู่การเป็นแฟนคลับของกลุ่มชายรักชาย” โดยในยุคนางสาวสยามนั้นนางงามมีฐานะเป็นสื่อบุคคลเพื่อการประชาสัมพันธ์รัฐธรรมนูญและมีกลุ่มผู้ชื่นชอบหลักเป็นบุรุษเพศ จนมีสมยานามว่าการประกวดนางงามเป็น “สถาบันผลิตเมียเก็บ” ให้กับชายผู้มีอำนาจในสังคม แม้กลุ่มบุรุษเพศที่เป็นแฟนนางงามจะยังมีปรากฏอยู่ในปัจจุบันแต่เป็นจำนวนไม่มากนัก โดยตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือภาพลักษณ์นางงามในยุคปัจจุบันที่มีลักษณะเป็นผู้หญิงเหนือจินตนาการ (Extraordinary Women) สวนทางกับบรรณนิยมนิยมความชอบของผู้รับสารบุรุษเพศส่วนใหญ่ที่ชื่นชอบสตรีเพศตามมาตรฐานความงามแบบ “ผู้หญิงสวยใสราวกับธรรมชาติสว่าง” (Ordinary Woman) ทว่าความเป็นผู้หญิงเหนือจินตนาการนั้นสอดคล้องกับบรรณนิยมนิยมของแฟนปัจเจกและแฟนคลับชายรักชาย อันเป็นหนึ่งในตัวแปรให้เกิดยุคที่สองคือพบหลักฐานการเข้ามาของ “ผู้ชื่นชอบ” คล้ายผู้ถือเพศสภาพแบบชายรักชายในฐานะแฟนปัจเจก และปัจจุบันพบว่ายังมีการดำรงอยู่ของแฟนกลุ่มนี้เนื่องจากความต้องการรักษาอำนาจการเลือก

**บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มแฟนคลับนางงาม: ศึกษากรณีแฟนคลับชายรักชายต่อการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์”

เสพเนื้อหาสารนางงามเฉพาะเท่าที่ตนสนใจโดยไม่สนใจเข้าร่วมกลุ่มสังคมแฟนคลับ ทั้งยังพบข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต ข้อจำกัดเรื่องทุนทางเศรษฐกิจและทุนเวลาในการเข้าสู่พื้นที่แฟนคลับทั้งในพื้นที่ออนไลน์และพื้นที่ทางกายภาพ ตลอดจนบางรายไม่ทราบข้อมูลว่ามีการรวมกลุ่มทางสังคมของแฟนคลับ และยุคที่สาม พบการรวมกลุ่มของชายรักชายจากแฟนปัจเจกสู่การเป็น “แฟนคลับ” ในยุคการประกวดยูนิเวิร์สไทยแลนด์ด้วยตัวแปรสำคัญคือการเข้ามาของสื่ออินเทอร์เน็ต และความต้องการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสำนึกความเป็นพวกเดียวกัน (We-feeling) การสื่อสารแบบคนคบเดียวกัน (Camaraderie) ตลอดจนการใช้ตัวนางงามเป็นพื้นที่สื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศที่ตนปรารถนาในฐานะที่ตัวนางงามเป็น “สงครามตัวแทน” (Proxy War)

คำสำคัญ: นางงาม, แฟนคลับ, ชายรักชาย, นางสาวสยาม, นางสาวไทย

Abstract

This research article will attempt to explain the changes in the national beauty pageants' audiences through different eras, starting from the Miss Siam (Nang Sao Siam), Miss Thailand (Nang Sao Thai), right up to the Miss Universe Thailand pageant, based on the concept of fans and fandom, which aims to describe the affections towards the beauty queens, and the concept of identity and gender bias which aims to describe about self and gender roles. The research is conducted using mixed qualitative research methods, which include documentary researches, key informant interviews, and participatory observations by the researcher, as part of the data together with using autoethnography which focus on the researcher's reflection on his self identity and the researched as being a part of the presentation, in order to study the development of dedicated beauty pageant male homosexuals fans. The results of the research, based on the order of the formation of audiences with characteristics of “Preferences”, “Fans”, and “Fan Club”, may be classified into 3 eras; namely, “From being Flowers of the Nation to the Male's Entertainment”, “From being a Recipient to being an individual fan of Male Homosexuality”, and “From being an individual fan into the Male Homosexuality Fan Club”. In the era of Miss Siam (Nang Sao Siam), the beauty queen was a personal public relation tool for promoting the Constitution, with the main fans consisting of mostly males, making beauty pageants of that particular era being renowned as “institutes for producing mistresses” for the social elite males. Although males that are fans of beauty queens still exist today, but the number has been significantly reduced. The main factor that has contributed to this decline is the image projected by the present-day beauty queens, in which they have evolved into “extraordinary women”, which contradicts the preferences of most male recipients who prefer females based on “natural beauty standards” (ordinary women). However, the “extraordinary women” are consistent with the tastes of individual fans and homosexual male fans, which is one of the variables that has united individual and male homosexual fans to evolved into the second era. During this era, evidence has been found regarding the entry of “preferences” who are similar to male homosexuals as individual fans. Presently, there still exists this particular group of fans due to the desire to maintain the power to consume beauty queen substances in which they are particularly interested in while ignoring any interest in joining the main stream fan clubs. The study also discovered restrictions on accessing the internet, as well as economic and time limitations, in entering the online and physical fan club areas. Most individuals are also unaware of the social gatherings of these fans. The third era saw the integration of homosexual males, from being individual fans and developing into “fan clubs” during the era of the Miss Universe Thailand pageant, with an important variable being the advent of the internet and the desire to form a group to create a sense of being of the same group (we-feeling) and having the same preferences (camaraderie), and the use of the beauty queen text as a space to communicate gender identity that they desire as the beauty queen represents a “Proxy War”.

Keywords: Beauty Queen, Fan Club, Male Homosexual, Miss Siam, Miss Thailand

บทนำ

รายการประกวดนางสาวสยาม ที่ภายหลังเปลี่ยนชื่อรายการประกวดเป็น นางสาวไทย เป็นกิจกรรมบันเทิงประเภทหนึ่งที่อยู่คู่ประวัติศาสตร์สังคมไทยมาตลอดกว่า 80 ปี นับตั้งแต่เริ่มมีการประกวดนางสาวสยามในปี พ.ศ. 2477 ถึงปัจจุบันคือปี พ.ศ. 2563 ที่มีการตกแต่งรายการประกวดภายใต้ชื่อรายการต่าง ๆ อาทิ นางสาวไทย มิสไทยแลนด์เวิลด์ มิสแกรนด์ไทยแลนด์ และ มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ ซึ่งการประกวดนางงามมีพัฒนาการของวัตถุประสงค์การจัดประกวดแตกต่างกันไปตามแต่ละยุคสมัย กรณีรายการประกวดนางงามระดับชาติที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย คือ รายการประกวด “นางสาวสยาม” ที่ภายหลังได้เปลี่ยนชื่อการประกวดเป็น “นางสาวไทย” โดยเริ่มจากการประกวดครั้งแรกเพื่อสนับสนุนงานของรัฐบาลในปี พ.ศ. 2477¹ กลายมาเป็นการประกวดเพื่อประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงของประเทศ จนในที่สุดได้กลายมาเป็นการประกวดเชิงพาณิชย์ในฐานะผลผลิตของสถานีโทรทัศน์ซึ่งเป็นสถาบันสื่อมวลชนที่มีการตกแต่งและก่อตัวของรายการประกวดนางงามระดับชาติอีกหลายรายการ เพื่อจัดหาตัวแทนนางงามเป็นตัวแทนประเทศไทยไปประกวดในระดับนานาชาติรายการต่าง ๆ (Kobkijisuksakul, 1988)

เพื่อพิจารณาความหมายของนางงามจากด้วยมุมมองทางวิชาการ พบว่ามีความหมายของนางงามในฐานะตัวแทนความเป็นชาติโดยการนำเสนอเรื่องราวของชาติผ่านตัวนางงาม จากงานวิจัยเรื่อง Building a “Modern” and “Western” Image: Miss Turkey Beauty Contests from 1929 to 1933 ของ Özdemir (2016) และ Globalizing Beauty: Attitudes toward Beauty Pageants among Nepali Woman ของ Crawford et al. (2008) และความหมายของนางงามในฐานะผู้ใช้ความงามเป็นแรงงาน เพื่อแลกเปลี่ยนผลตอบแทนกับนายทุนและกระบวนการกลายเป็นสินค้าภายใต้ทุนร่างกายของนางงาม เมื่อพิจารณาตามมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์การเมืองจากงานวิจัยเรื่อง “เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการผลิตนางงาม: ศึกษากรณีการประกวด

นางสาวไทย” ของ Aroonpipat (2007) และงานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ทุนวัฒนธรรมกับทุนนิยม: กรณีศึกษาการประกวดนางสาวไทย (พ.ศ. 2477-2549)” ของ Kummessisuk (2007) ตลอดจนความหมายของนางงามในฐานะตัวแทนของผู้หญิงที่ถูกให้ความหมายด้าน **เพศสภาพความเป็นหญิง** จากงานวิจัยเรื่อง “บทบาทของสื่อมวลชนในการสร้างภาพนางสาวไทย พ.ศ. 2507-2531 ของ Kongkran (1990) หรือแม้กระทั่งความหมายของนางงามในฐานะ**ผู้ถูกกระทำอย่างน่าเห็นใจ** จากงานวิจัยเรื่อง Aint' I a Woman? Female Landmine Survivors' Beauty Pageants and the Ethics of Staring ของ Bloul (2012) และเรื่อง “**สิทธิคุณค่าของความเป็นมนุษย์กับการประกวดนางงาม: ทักษะของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร**” ของ Panpanich (1994)

จากการทบทวนงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศข้างต้นนั้น พบว่า มีงานวิจัยจากหลากหลายสาขาที่เกี่ยวข้องกับการประกวดนางงาม ตลอดจนการให้คุณค่าและมุมมองที่มีต่อการประกวดของนางงาม ได้มีทัศนะและมุมมองทางวิชาการจากหลากหลายสาขา ทั้งมุมมองของนักประวัติศาสตร์ นักมานุษยวิทยา นักสื่อสารมวลชน นักสิทธิมนุษยชน และนักเศรษฐศาสตร์การเมือง โดยความหมายของนางงามที่ปรากฏในงานวิจัยที่หลากหลายนั้น อาจสรุปได้ว่า “นางงาม” เป็นตำแหน่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของหญิงงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกทุนนิยมที่แปรเปลี่ยนทุนทางร่างกายของผู้หญิงให้เป็นตัวแทนของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ได้แก่ นางงามเป็นตัวแทนทุนทางวัฒนธรรมของชาติ นางงามเป็นตัวแทนของทุนนิยม นางงามเป็นผู้มีต้นทุนร่างกาย และนางงามในฐานะผู้ถูกกระทำอย่างน่าเห็นใจ

ในขณะที่ความหมายของนางงามอาจมีอำนาจเบื้องหลังที่หลากหลายซึ่งถูกค้นพบจากงานวิจัยข้างต้น แต่ยังไม่มีความได้อธิบายถึงอำนาจในการกำหนดความหมายของนางงามที่มาจากผู้ชมประเภทแฟนคลับ โดยเฉพาะแฟนคลับนางงามในการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ (Miss Universe Thailand) และ

¹งานประชาสัมพันธ์รัฐธรรมนูญของรัฐบาลคณะราษฎรที่เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

มิสยูนิเวิร์ส (Miss Universe) หรือ นางงามจักรวาลซึ่งเป็นกลุ่มผู้ชมประเภทแฟนคลับที่มีจำนวนมากและเริ่มเข้ามามีบทบาทในการกำหนดความหมายของนางงามในฐานะ**ตัวบทแห่งความชื่นชอบ** อันเป็นเครื่องสะท้อนความกระตือรือร้น (Active) ของผู้รับสารและพลังอำนาจที่มาจากผู้ชมประเภทแฟนคลับ

ในขณะที่ความหมายของนางงามมุ่มมองที่หลากหลายนอกจากงานวิจัยข้างต้น แต่ยังไม่มีการอธิบายถึงอำนาจในการกำหนดความหมายของนางงามที่มาจากผู้ชมประเภทแฟนคลับ โดยเฉพาะแฟนคลับนางงามในการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ ซึ่งผู้ชมนั้นจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนประเทศไทยไปประกวดในการประกวดมิสยูนิเวิร์ส หรือนางงามจักรวาล ซึ่งเป็นรายการที่กลุ่มผู้ชมประเภทแฟนคลับชาวไทยและต่างชาติมีจำนวนมากและเริ่มเข้ามามีบทบาทในการกำหนดความหมายของนางงามในฐานะ**ตัวบทแห่งความชื่นชอบ**

จากประสบการณ์การคลุกคลี² อยู่ในกลุ่มแฟนคลับนางงามมากกว่า 14 ปีของผู้วิจัยนั้น ทำให้พบข้อสังเกตบางประการว่า กลุ่มแฟนคลับนางงามส่วนใหญ่ไม่มีเพศสภาพแบบเพศทางเลือก ชายรักชาย (Homosexual) ซึ่งมีวิถีชีวิตในการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศแตกต่างกันไป และเมื่อเทียบกับแผนผังแสดงวิถีชีวิตเรื่องเพศของ Pramoch Na Ayutthaya (2003) แล้วนั้น เกย์ที่พบในกลุ่มแฟนคลับ มีดังนี้

1. เกย์รัก หมายถึง เกย์ที่ถนัดบทบาทเพศวัฒนธรรมคล้ายชายหรือหญิง และมีความสัมพันธ์กับเกย์รับ
2. เกย์รับ หมายถึง เกย์ที่ถนัดบทบาทเพศวัฒนธรรมคล้ายชายหรือหญิง และมีความสัมพันธ์กับเกย์รัก
3. เกย์โบท (Both) หมายถึง เกย์ที่แสดงบทบาทเป็นได้ทั้งสองรูปแบบทั้งเกย์รักและเกย์รับ สถานภาพในการคบหากับเกย์ด้วยกันจะมีความลื่นไหลไม่ยึดโยงกับแบบแผนหลักทางเพศที่แบ่งเป็นขั้วตรงข้ามระหว่างหญิงกับชาย

² คำว่า "คลุกคลี" ในที่นี้ ตามความหมายทางวิชาการระเบียบวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา หมายถึง การฝังตัวอยู่ในปรากฏการณ์เพื่อสังเกตเห็นสภาพตามธรรมชาติ (Natural Setting) เพื่อทำความเข้าใจความหมาย ความคิด ความรู้สึกของผู้ถูกศึกษา โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวทางอัตชาติพันธุ์วรรณา (Autoethnography) ที่ให้ความสำคัญกับการย้อนทบทวนตัวตนผู้ศึกษาพร้อมกับผู้ถูกศึกษาเป็นหนึ่งในกรนำเสนอข้อมูล

4. เกย์ชาย หมายถึง ชายที่แต่งกายแบบเพศวัฒนธรรมผู้หญิงเพียงบางส่วนแต่ยังไม่ทั้งหมด เช่น อาจยังไว้ผมสั้น นุ่งกางเกงแบบผู้ชาย แต่แต่งหน้าทาปากเข้มแบบเพศวัฒนธรรมผู้หญิงชัดเจน ภาษาพูดเรียกกันว่า "เกย์หัวโปก"

5. เกย์สาว หมายถึง ชายที่แต่งกายแบบเพศวัฒนธรรมผู้หญิงอย่างเต็มรูปแบบ อาจนุ่งกระโปรง ผอมยาว มีสร้อยระย้าภายนอกที่สังเกตเห็นด้วยสายตาคล้ายคลึงกับผู้หญิง ซึ่งหมายรวมทั้งที่แปลงและยังไม่แปลงเพศ

อย่างไรก็ตาม การจำแนกประเภทของชายรักชายข้างต้นยังถือเป็นการกำหนดแบบแผนทางเพศที่ตายตัว ในปรากฏการณ์จริงนั้นอาจมีความลื่นไหลเรื่องคุณลักษณะที่แสดงออกภายนอกและบทบาททางเพศในการมีความสัมพันธ์ระหว่างชายและชายด้วยกันอย่างไร้เส้นแบ่ง ทว่าการจำแนกข้างต้นเพื่อเป็นการนำทางให้ทั้งผู้วิจัยและผู้อ่านได้ทบทวนตีความชีวิตเรื่องเพศที่หลากหลายนี่เส้นแบ่งและเข้าใจชีวิตทางเพศของกลุ่มชายรักชายได้ง่ายขึ้น

โดยการที่แฟนคลับรายการประกวดนางงามผู้เป็นชายรักชาย (Homosexual) มารวมตัวกันในพื้นที่แฟนคลับทั้งในพื้นที่อินเทอร์เน็ตและพื้นที่ทางกายภาพ โดยมีรายการประกวดนางงามและตัวนางงามซึ่งเป็น**ตัวบทแห่งความชื่นชอบ** และเป็นเครื่องยึดโยงความสัมพันธ์ของกลุ่มคนดังกล่าวเข้าไว้ด้วยกันก่อให้เกิดคำถามตามมาว่า ในเมื่อปัจจุบันกลุ่มผู้ชื่นชอบการประกวดนางงามส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชายรักชายแล้วนั้น ในอดีตที่การประกวดนางงามระดับชาติในประเทศไทยถือกำเนิดขึ้นมา ผู้รับสารที่มีลักษณะเป็นผู้ชื่นชอบ (Preferences) เป็นใครบ้าง และมีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงลักษณะบางประการที่คงอยู่ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน และการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของแฟนคลับนั้นมีลักษณะอย่างไร อันจะเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเพศสภาพของ**ตัวบทนางงาม (Beauty Queen Text)** และเพศสภาพของผู้รับสารที่ชื่นชอบการประกวดนางงามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จึงเป็นที่มาของบทความวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายเกี่ยวกับประวัติการประกวดนางงามระดับชาติ โดยไล่เรียงจากจุดเริ่มต้นการประกวดนางงามระดับชาติคือ การประกวดนางสาวสยาม

และนางสาวไทย ไล่เลยจนมาถึงการประกวดมิสไทยแลนด์ยูนิเวิร์ส และมีสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ โดยจะอธิบายประวัติความเป็นมาของการประกวดในแต่ละยุคคู่ขนานไปกับหลักฐานที่ค้นพบเกี่ยวกับผู้ชมการประกวดในแต่ละยุค

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพัฒนาการกลุ่มแฟนคลับนางงามของกลุ่มชายรักชาย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเรื่องแฟน (Fan) และแฟนดอม (Fandom)

Debra Merskin (2008, as cited in Kaewthep et al., 2012) ให้นิยามเรื่องแฟนดอมว่า แฟนคือผู้รับสารประเภทหนึ่ง ๆ ที่แตกต่างจากผู้รับสารทั่วไปตรงที่มี “การลงมือทำ” (Doing) กิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการดูชม หรืออ่านสื่อเท่านั้น การลงมือทำอะไรบางอย่างสะท้อนให้เห็นความผูกพันทางอารมณ์ (Emotional Involvement) กับผลงาน หรือตัวบุคคลในสื่อ นั้น ๆ ในขณะที่แฟนดอมหรือแฟนคลับ นั้นก็คือชุมชน และการรวมตัวของผู้ที่ เป็นแฟนที่มีความสนใจร่วมกัน มีความกระตือรือร้นร่วมกัน และมีการสื่อสารกันแบบ “คนคอเดียวกัน” (Camaraderie)

John Fiske (1992, as cited in Kaewthep et al., 2012) ระบุว่า คุณสมบัติของคนที่เป็นแฟนจะต้องมีก็คือ ความผูกพันกับสิ่งที่ เป็นแฟน (Involvement) ซึ่งจะดูได้จาก “การที่แฟนทำอะไรกับ วัตถุหรือบุคคลที่เขารัก” Fiske ได้แยกประเภทของความผูกพัน ดังกล่าวออกเป็น 3 ประเภท คือ

Semiotic Productivity เป็นระดับของการบริโภคและการตีความ ผลงานบุคคล เพื่อสร้างสรรคความให้แก่อัตลักษณ์ทางสังคม และประสบการณ์ทางสังคมของตน ในกรณีนี้ยังเป็นการตีความ ตัวบทแห่งความชื่นชอบในตัวแฟนเอง ยังไม่ได้นำไปแลกเปลี่ยน กับผู้อื่น และยังไม่มีกิจกรรมกลุ่มทางสังคมเกิดขึ้น

Enunciative Productivity เป็นขั้นตอนที่นำเอาการตีความหมาย ในระดับแรกมาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น ตัวอย่างของกิจกรรมความ ผูกพันในระดับนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีของแฟนนางงาม ได้แก่ การพูดคุยกันในหมู่แฟนนางงามถึงผลงานของนางงามไทยที่ตน ร่วมเชียร์ หรือนางงามคนต่าง ๆ ที่ตนชื่นชอบ การเลียนแบบ เครื่องแต่งกาย แต่งหน้า ทำผม แบบนางงามที่ตนชื่นชอบ ซึ่งเป็น

ขั้นตอนที่จะเริ่มเห็น “วัฒนธรรมย่อย” และการรวมกลุ่มจากแฟน กลายเป็น แฟนคลับ ได้ชัดเจนขึ้น

Textual Productivity เป็นขั้นตอนที่กลุ่มแฟนจะพากันผลิตตัว บทใหม่ที่ต่อยอดมาจากตัวบทเดิม

ผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้อธิบายการแบ่งระดับระหว่าง “ผู้รับสารปกติ” “แฟน” และ “แฟนคลับ” เพื่อทำความเข้าใจ ระดับความแตกต่างของความผูกพันทางอารมณ์ความรู้สึกต่อ ตัวบทแห่งความชื่นชอบ รวมถึงการรวมกลุ่มทางสังคม อันเนื่องมาจากความชื่นชอบที่มีต่อตัวนางงามร่วมกันของ แฟนคลับชายรักชาย

2. แนวคิดเรื่องตัวตนและอคติทางเพศในสังคมไทย (Identity and Gender Bias in Thai Society)

ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับตัวตนและอคติทางเพศในสังคมไทย ของ Aiosriwong (1998) ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกดทับของ สังคมจนเป็นที่มาของศัพท์ที่ใช้กันในกลุ่มชายรักชาย หรือที่ เรียกว่า “ศัพท์เกย์” ซึ่งสะท้อนความหมายเพียงความสัมพันธ์ที่ ฉาบฉวยทางร่างกายไร้อารมณ์ความรู้สึกที่ลึกซึ้ง และต่างจาก ศัพท์ที่แสดงความสัมพันธ์ทางร่างกายระหว่างชายและหญิงที่มี หลากหลายและมีความหมายสื่อถึงความสัมพันธ์ทางกายที่มี ผลต่อความรู้สึกทางจิตใจ ในขณะที่ศัพท์ของเกย์นั้นไม่มี และแม้ สังคมไทยดูเหมือนจะยอมรับได้แล้วเพราะไม่มีบทลงโทษการ เป็นและแสดงออกของเกย์อย่างเป็นทางการ แต่อย่างไรก็ตาม ความ ลึกซึ้งแอบแฝงอยู่ในการยอมรับ โดยสะท้อนและสังเกตเห็นได้ จากภาพตัวแทนของเกย์ในวรรณกรรมและละครในยุคหนึ่งที่เคย ไม่เคยได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวละครที่มีภาพลักษณ์ที่ตีตราได้นัก แต่กลับได้เล่นเป็นบทร้าย หรือบทตลก เสียเป็นส่วนใหญ่ อันเป็น เครื่องสะท้อนว่าสังคมได้มีอคติทางเพศกับเกย์ จนกลุ่มเกย์เองก็ เกิดอคติกับตนเองเช่นกัน

ผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาเรื่อง มุมมองของสังคมไทยกับการรวมกลุ่มของเกย์ผู้เป็นแฟนคลับ นางงามในประเด็นที่ว่าในเมื่อเกย์ถูกกำหนดจากสังคมผ่าน กระบวนการต่าง ๆ แม้แต่จากผู้เชี่ยวชาญในยุคหนึ่งให้ แสดงบทบาทเป็นตัวปัญหาและตัวตลกอยู่เสมอไป เกย์ผู้เป็น

แฟนคลับนางงามสร้างตัวตนทางเพศของตัวเองอย่างไรจากการรับชมตัวบทนางงาม เป็นไปได้หรือไม่ว่าเกย์ผู้เป็นแฟนคลับสร้างจินตนาการของตนเองว่าตนเป็นนางงาม ซึ่งแตกต่างกับบทบาทที่ตนได้รับในนวนิยายที่ถูกแต่งขึ้นโดยผู้ชายหรือผู้หญิง หากการประกวดนางงามคือโรงละครฉากหนึ่ง เกย์เหล่านี้ออกแบบตัวเองให้เป็นผู้สวมบทบาทใดในโรงละครที่เต็มไปด้วยสาวงามผู้เข้าประกวด และมีเหตุผลเบื้องหลังอย่างไร

นอกจากนี้ Aiosriwong (1998) ยังได้กล่าวถึงเรื่องสิทธิในความเป็นมนุษย์ที่เพศที่สามควรได้รับจากรัฐธรรมนูญซึ่งยังไม่มีในปัจจุบัน และยังเป็นข้อขัดแย้งอันเนื่องมาจากการเลือกปฏิบัติทางเพศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นการจำกัดสิทธิทางเพศที่แม้แต่ตั้งแต่กฎหมายซึ่งเป็นแหล่งอำนาจที่สำคัญแหล่งหนึ่งในการกำหนดความจริงทางสังคมยังไม่ให้การยอมรับคุ้มครองแก่เพศที่สาม และจากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยนำมาพิจารณาประกอบการวิจัยขึ้นนี้เพื่อให้เห็นว่าต้นทางของอคติทางเพศที่เกิดขึ้นกับเพศที่สามนั้นเกิดขึ้นจากที่ใด หรือหากไม่สามารถใช้คำว่า “ต้นทาง” ซึ่งอธิบายถึงการหลังไหลแบบบนลงล่างทางเดียว ก็อาจใช้คำว่า “ปัจจัยร่วม” ในการทำให้เกิดอคติทางเพศ ที่ล้วนแล้วแต่นิยามให้เพศที่สามเป็น “สิ่งผิดปกติ” ทั้งสิ้น ข้อสรุปดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการหาคำตอบจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้ซึ่งเป็นเกย์แฟนคลับนางงาม ถึงเหตุผลเบื้องหลังในการเข้าสู่การเป็นแฟนและแฟนคลับ พื้นที่แฟนคลับมีบทบาทในการต่อสู้เรื่องตัวตนทางเพศของเขาเหล่านั้นหรือไม่อย่างไร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาแฟนรายการประกวดนางงามระดับชาติในอดีตจนถึงปัจจุบัน คือ การประกวดนางสาวสยาม การประกวดนางสาวไทย และการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูล และการสัมภาษณ์เจาะลึก

การประกวดนางงามในอดีต ได้แก่ นางสาวสยาม นางสาวไทย และมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2477 จนถึงปี พ.ศ. 2562 ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเอกสารจากหนังสือรวมเล่มการประกวดนางงาม หนังสือพิมพ์ เอกสารประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์

และการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งคือแฟนนางงามไทยและแฟนนางงามจักรวาล

ทั้งนี้ การศึกษาในกลุ่มผู้รับสารนุชเพศ และแฟนปัจเจกผู้เป็นชายรักชายในช่วงปี พ.ศ. 2477 เป็นต้นมา ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือรวมเรื่องราว (Pocket Book) ของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกวดนางงาม ได้แก่ หนังสือ “สาวงามสาวมงกุฏ” ของแฟนคลับที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการประกวดนางงาม คือคุณประเสริฐ เจริญจิตรธรรม, หนังสือ “บันทึยนางงาม” ของนางสาวไทย พ.ศ. 2543 คุณปนัดดา วงศ์ผู้ดี, หนังสือ “หนูสิ สู้ด้วยใจ ไปตามฝัน” ของ Miss Thailand World 2553, หนังสือ “ดอกไม้ของชาติ จากเวทีความงามสู่เวทีชีวิต อัลบั้ม 13 ชีวิต นางสาวไทยยุคแรก, หนังสือ “อาภัสรา หงสกุล นางงามจักรวาลจากประเทศไทย” ตลอดจนการถอดคำสัมภาษณ์จากสื่อต่าง ๆ ของผู้เกี่ยวข้องกับการประกวดนางงาม ได้แก่ แฟนคลับ ผู้จัดการประกวด

ส่วนการศึกษารวมกลุ่มจากแฟนปัจเจกเป็นแฟนคลับของชายรักชาย ใช้การศึกษาจากตัวบทการประกวดนางงามในยุคปัจจุบันคือ มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ ผู้วิจัยศึกษาโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูล และเลือกช่วงเวลาในการศึกษาแฟนคลับตามฤดูกาลประกวดนางงาม โดยแบ่งเป็นฤดูกาลประกวดนางงามมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ และมิสยูนิเวิร์ส ประจำปี พ.ศ. 2560-2562 ซึ่งครอบคลุมระยะเวลา ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560 (มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์) ถึง มกราคม พ.ศ. 2563 (มิสยูนิเวิร์ส) เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่แฟนมีความกระตือรือร้นต่อตัวบทนางงามเป็นพิเศษ และทั้งสองกิจกรรมการประกวดเป็นกิจกรรมที่สืบเนื่องกัน เนื่องจากเป็นกิจกรรมการประกวดนางงามในเครือข่ายธุรกิจเดียวกัน กล่าวคือ นางงามผู้ชนะในการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ จะต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนประเทศไทยไปประกวดมิสยูนิเวิร์ส ซึ่งแฟนจะมีความกระตือรือร้นต่อตัวบทอย่างมากในช่วงเวลานับตั้งแต่การเก็บตัวสาวงามผู้เข้าประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์เรื่อยไปจนถึงเวลาที่ผู้ชนะเป็นตัวแทนประเทศไทยไปประกวดมิสยูนิเวิร์สจนเสร็จสิ้นภารกิจ

สำหรับการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลนั้น ผู้วิจัยเป็นหนึ่งในกลุ่มแฟนคลับนางงามโดยอาศัยอยู่ในพื้นที่ออนไลน์ และพื้นที่ทางกายภาพที่แฟนคลับไปรวมตัวกัน ข้อมูลที่สกัดจากตัวผู้วิจัยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลนั้นแบ่งได้เป็นสองส่วน คือ

1. ช่วงที่หนึ่ง การวิเคราะห์ข้อมูลแบบย้อนกลับโดยนับตั้งแต่สมัยผู้วิจัยเริ่มเข้าสู่ความเป็นแฟนและแฟนคลับในช่วงปี พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) รวมเวลา 14 ปีนับห้วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึง พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นการสังเกตปรากฏการณ์ตามสภาพธรรมชาติ (Natural Setting) ตามแนวทางชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) และใช้แนวทางแบบอัตชาติพันธุ์วรรณา (Autoethnography) ที่ให้ความสำคัญกับการย้อนทบทวนตัวตนผู้ศึกษาพร้อมกับผู้ถูกศึกษา (Boon-Long, 2005) โดยสกัดข้อมูลจากการสนทนาสัมภาษณ์เพื่อนแฟนคลับและอธิบายอธิบายความรู้สึกนึกคิดของตนเองในฐานะที่เป็นแฟนคลับด้วย ขณะเดียวกันก็ยังคงสวมบทบาทเป็นนักวิจัยวิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดของตนเองและนำมาอธิบายประกอบการวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้

2. ช่วงที่สอง ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันโดยนับตั้งแต่ปีที่เริ่มดำเนินการวิจัยคือปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) ผู้วิจัยใช้การเข้าร่วมปรากฏการณ์บนพื้นที่ออนไลน์และพื้นที่ทางกายภาพที่แฟนคลับไปรวมตัว พร้อมทั้งสกัดความรู้สึกนึกคิดของตนเองในฐานะแฟนคลับที่สนทนากับเพื่อนแฟนคลับด้วยกัน และนำมาเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งเกณฑ์การวิเคราะห์ตามเพศสภาพของกลุ่มผู้รับสารนางงามเพื่อเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องระหว่างเพศสภาพแบบนางงาม และเพศสภาพของกลุ่มแฟนคลับนางงาม เพื่อหาจุดร่วมและจุดต่าง ตลอดจนจรรยาบรรณการบริโภครายการประกวดนางงามของผู้ชมกลุ่มเพศสภาพที่แตกต่าง โดยสร้างเกณฑ์การวิเคราะห์เพศสภาพจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมความงามของสตรีและการประกวดนางงามแล้วสรุปออกมาเป็นเกณฑ์ต่าง ๆ โดยแบ่งเป็น

1. กลุ่มผู้รับสารที่มีลักษณะเป็นผู้ชื่นชอบ แฟน หรือแฟนคลับผู้ชาย

2. กลุ่มผู้รับสารที่มีลักษณะเป็นผู้ชื่นชอบ แฟน หรือแฟนคลับแบบเกย์

3. กลุ่มผู้รับสารที่มีลักษณะเป็นผู้ชื่นชอบ แฟน หรือแฟนคลับแบบสาวข้ามเพศ

ส่วนผู้รับสารที่มีลักษณะเป็นผู้ชื่นชอบ แฟน หรือ แฟนคลับผู้หญิงนั้น จะกล่าวไว้เป็นบริบทแวดล้อมของงานร่วมด้วยเช่นกัน

สรุปผลการศึกษา

1. พัฒนาการของกลุ่มผู้ชื่นชอบการประกวดนางงามโดยแบ่งยุคตามลำดับการก่อตั้งของผู้รับสาร

1) ยุคจากดอกไม้ของชาติ สู่อำนาจบงกชของบุรุษเพศ

จากการวิจัยเอกสารผ่านงานวิทยานิพนธ์เรื่อง การประกวดนางสาวไทย (พ.ศ. 2477-2530) โดย Kobkijksuksakul (1988) ทำให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและเหตุการณ์สำคัญของการจัดประกวดนางสาวสยาม และนางสาวไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2477-2530 โดยอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าการประกวดนางสาวไทยครั้งแรกได้เริ่มขึ้นในวันที่ 10 ธันวาคม 2477 ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยรัฐบาลได้จัดขึ้นในงานเฉลิมฉลองรัฐธรรมนูญ ภายใต้อาณัติของพระราชาธิบดีสยามราชกุมาร ใช้ชื่อในการประกวดครั้งนั้นว่า “นางสาวสยาม” การประกวดนางสาวไทยเสมือนเป็นกิจกรรมที่สืบทอดเจตนารมณ์ของรัฐบาลมาโดยตลอดในยุคที่ 1 ซึ่งในทศวรรษนับจาก พ.ศ. 2477-2483 และยุคที่ 2 พ.ศ. 2491-2497 เป็นกิจกรรมของทางราชการโดยหน่วยงานราชการผู้จัดและรับผิดชอบ คือ กองการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย การจัดการประกวดนางสาวไทยในสมัยนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การประกวดเป็นสื่อด้านความบันเทิง ดึงดูดความสนใจให้ประชาชนมาเที่ยวงานเฉลิมฉลองรัฐธรรมนูญอันเป็นงานเผยแพร่อุดมการณ์ประชาธิปไตย

ต่อมาในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายต้องการส่งเสริมฐานะสตรีให้เท่าเทียมอารยประเทศ และมีบทบาทในการช่วยเหลือสังคม รัฐบาลในสมัยนั้นจึงใช้เวทีการประกวดนางสาวไทยเป็นสื่อในการสนับสนุนนโยบายรัฐนิยมของรัฐบาล โดยเฉพาะวิวัฒนาการการแต่งกายของสตรี โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านเครื่องแต่งกายของผู้เข้าประกวด

นางสาวไทยในยุคแรก ดังนี้ พ.ศ. 2477 ผู้เข้าประกวดแต่งกายด้วยชุดไทยหม่มสไบเฉียง นุ่งซิ่นยาวกรอมเท้า, พ.ศ. 2482 ผู้เข้าประกวดแต่งกายชุดเสื้อกระโปรงติดกัน ตัดเย็บด้วยผ้าไหมของไทย เสื้อเปิดหลัง กางเกง กระโปรงยาวถึงเข่า, พ.ศ. 2483 ชุดกีฬา กางเกงขาสั้น เสื้อแขนกุดเปิดหลัง, พ.ศ. 2493 ผู้เข้าประกวดสวมใส่ชุดว่ายน้ำในการประกวด

ยุคที่ 1 ในช่วงปี พ.ศ. 2477-2483 ซึ่งเป็นยุคการประกวดก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น ประเทศไทยมีผู้ได้รับเลือกเป็น “นางสาวสยาม” จำนวน 5 คน และ “นางสาวไทย” จำนวน 2 คน เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขครั้งที่ 1 ว่าด้วยนามของประเทศ พ.ศ. 2482 กำหนดเรียกนามของประเทศว่าประเทศไทย ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นใด ซึ่งใช้คำว่า “สยาม” ให้ใช้คำว่า “ไทย” แทน ดังนั้นการประกวด “นางสาวสยาม” จึงเปลี่ยนมาเป็นการประกวด “นางสาวไทย” นับตั้งแต่ พ.ศ. 2482 ดังนั้นในยุคนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า มีสาวงามผู้ใช้ชื่อตำแหน่ง “นางสาวสยาม” จำนวน 5 คน (พ.ศ. 2477-2481) และใช้ชื่อตำแหน่ง “นางสาวไทย” จำนวน 2 คน นั่นเอง (พ.ศ. 2482-2483)

ยุคที่ 2 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ลงบ ในปี พ.ศ. 2488 พระนคร³ บอบช้ำจากการทิ้งระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตรมาก ต้องใช้ระยะเวลาฟื้นฟูอยู่ระยะหนึ่ง จนถึงปี พ.ศ. 2491 รัฐบาลจึงได้จัดงานฉลองรัฐธรรมนูญขึ้นอีกครั้ง และการประกวดนางสาวไทยในยุคที่ 2 ได้เริ่มอีกครั้งในปี พ.ศ. 2491 ส่วนปี พ.ศ. 2492 มีงานฉลองรัฐธรรมนูญแต่เว้นการประกวดไปปีถัดมา คือ พ.ศ. 2493

³พระนคร หมายถึง จังหวัดพระนคร ตามความในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2476 ก่อนจะมีการรวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเข้าเป็นจังหวัดเดียวกัน เรียกว่า “จังหวัดนครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี” ในวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2514 ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 24 และ 25 ซึ่งต่อมาได้มีการปรับปรุงการบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี กลายเป็นรูปแบบการบริหารและการปกครองที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทย จากเทศบาลเป็นองค์การบริหารใหม่ เรียกว่า “กรุงเทพมหานคร” ในวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 (Kokphol, n.d.)

รัฐบาลกลับมาจัดการประกวดอีกครั้งโดยเพิ่มการสวมใส่ชุดว่ายน้ำในการประกวดด้วย และได้จัดการประกวดต่อเนื่องจนถึง พ.ศ. 2497 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายที่รัฐบาลเป็นผู้มีบทบาทในการจัดการประกวด เนื่องจากงานฉลองรัฐธรรมนูญได้ถูกยกเลิกไป และจากเหตุผลทางการเมืองในช่วงรอยต่อของประชาธิปไตยและเผด็จการ การประกวดนางสาวไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานฉลองรัฐธรรมนูญจึงไม่ได้จัดขึ้นด้วย การจัดการประกวดนางสาวไทยในยุคที่ 2 จึงอาจนับได้จากการดำเนินการจัดขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2491-2497 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายที่รัฐบาลเป็นผู้มีบทบาทในการจัดการประกวด

จากประวัติความเป็นมาโดยสังเขปข้างต้น อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า วัตถุประสงค์ในครั้งแรกที่จัดการประกวดนางสาวสยามขึ้นนั้นคือเพื่อใช้การประกวดนางงามอันเป็นเรื่องราวของผู้หญิงเผยแพร่อุดมการณ์ประชาธิปไตยของรัฐบาล และส่งเสริมฐานะของสตรีไทยให้เทียบเท่ากับอารยะประเทศ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องสะท้อนความผูกพันระหว่างร่างกายของผู้หญิงกับอำนาจรัฐทั้งสิ้น หรืออาจเรียกอีกนัยหนึ่งว่าผู้หญิงที่เป็นนางสาวสยามหรือนางสาวไทยในยุคนั้นเป็นเสมือน “ดอกไม้ของชาติ”

แต่จากการวิจัยเอกสารโดยการถอดคำสัมภาษณ์นางสาวสยามและนางสาวไทย จำนวน 13 คน ในหนังสือที่มีชื่อว่า “ดอกไม้ของชาติ จากเวทีความงามสู่เวทีชีวิต อัลบั้มชีวิต 13 นางสาวไทยยุคแรก” ของ Sutthisakorn (1990) โดยจับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้ชมนั้น ไม่ได้พบเพียงบทบาทของนางสาวสยามในฐานะดอกไม้ของชาติเท่านั้น แต่ยังพบบทบาทการเป็นนางสาวสยามในฐานะสิ่งเจริญตาเจริญใจแก่สุภาพบุรุษที่ปรากฏในหลักฐานคำสัมภาษณ์ของนางสาวสยามและนางสาวไทยในยุคนี้ โดยข้อค้นพบที่เป็นตัวบ่งชี้ว่านางสาวสยามและนางสาวไทยเป็นตัวบ่งชี้ที่เป็นความรื่นรมย์ของผู้ชาย ได้แก่ การกล่าวคำปราศรัยให้กำลังใจ ตลอดจนการเดินทางไปเป็นขวัญและกำลังใจให้ทหาร หรือแม้กระทั่งในการแข่งขันกีฬาฟุตบอลของโรงเรียนชายล้วนสองสถาบัน ได้แก่ อัสสัมชัญสมาคมและสมาคมเทพศิรินทร์ จากคำสัมภาษณ์ของ วณี เลหาเกียรติ

นางสาวสยาม พ.ศ. 2478 ที่ Sutthisakorn (1990) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า

“ครั้งหนึ่งในการไปเป็นขวัญสนามเหยียบอลในการแข่งขันระหว่างอัสสัมชัญสมาคมและสมาคมเทพศิรินทร์ ผู้ดูทุกชั้นจะได้รับแจกรูปนางสาวสยาม สำหรับผู้ดูชั้นพิเศษ 50 สตางค์ขึ้นไปจะได้รับแจกสูจิบัตรเล่มหนาบรรจกระดาดาชเกือบร้อยหน้าพิมพ์ด้วยกระดาษอย่างดี ภายในเล่มพร่าวไปด้วยภาพของเธอนอกิริยาท่าทีต่าง ๆ กัน ปกพิมพ์สีอย่างงดงาม” Sutthisakorn (1990, p. 27)

ในขณะที่บางกรณีนางสาวไทยได้มีบทบาททั้งเป็นดอกไม้ของชาติและเป็นความรื่นรมย์ให้กับบุรุษเพศในการทำหน้าที่สตรีผู้ปลอบขวัญและกำลังใจชายชาติทหารผู้เป็นกำลังสำคัญของชาติ ดังตัวอย่างกรณีของ เรียม เพศยนาวิน นางสาวไทย พ.ศ. 2482

“ระยะนั้นเป็นช่วงสงครามอินโดจีน มีการเรียกร้องดินแดนคืนเป็นเรื่องระอุในใจของคนไทยผู้รักชาติ สองนางสาวไทยได้ออกงานสังคมเพื่อเรียกร้อยเงินช่วยกาชาด ออกสนามเพื่อปลอบขวัญทหาร” Sutthisakorn (1990)

ในขณะที่อีกบทบาทหนึ่งของการประกวดนางงามระดับชาติในยุคนี้ ยังถูกมองเป็นสถาบันผลิต “เมียเก็บ” ให้กับผู้ชายที่มีอำนาจ คือ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งสะท้อนว่านอกจากนางสาวไทยในยุคนี้จะเป็นสิ่งเจริญตาเจริญใจแก่ผู้ชายที่มองเป็นภาพลักษณ์เชิงบวกแล้ว ยังปรากฏบทบาทความเป็นบุคคลแห่งความชื่นชอบของผู้ชายในลักษณะภาพลักษณ์เชิงลบด้วยเช่นกัน ดังข้อความในหนังสือ ดอกไม้ของชาติ จากเวทีความงามสู่เวทีชีวิต ที่กล่าวถึงการทาบทาม อมรา อัศวนนท์ รองนางสาวไทย พ.ศ. 2496 ให้แต่งงานเป็นอนุภรรยาขณะที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี⁴ ดังที่ Sutthisakorn (1990) อธิบายไว้ว่า

⁴จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 11 ของไทยระหว่างวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502 - 8 ธันวาคม พ.ศ. 2506 จนถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2506 ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าด้วยโรคไตพิการเรื้อรัง เป็นนายกรัฐมนตรีไทยคนเดียวที่ถึงแก่อสัญกรรมขณะดำรงตำแหน่ง (Athakorn,1964)

“อดีตของนางสาวไทยปี พ.ศ. 2496 ‘อมรา อัศวนนท์’ ซึ่งเคยถูกจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่มีสมญานามว่า ‘จอมพลผ้าขาวม้าแดง’ ขอเธอแต่งงานภายหลังรับตำแหน่งอันทรงเกียรติ โดยเสนอจะให้ที่ดินแถวสุขุมวิทและเงินนับสิบล้านบาทแต่เธอไม่ยอมที่จะเป็นอนุภรรยาใครเพราะทราบดีว่าจอมพลผู้นี้มีภรรยาหลงและอนุภรรยาอยู่แล้ว กระทั่งจอมพล สฤษดิ์ ถึงแก่อสัญกรรม เธอจึงรอดพ้นจากห้วงความปรารถนาดังกล่าวและใช้ชีวิตอยู่กับ อังกูร บุรานันท์ จนถึงปัจจุบัน”Sutthisakorn (1990)

หลังจากจอมพล สฤษดิ์ ถึงแก่อสัญกรรม หนังสือพิมพ์รายวันในยุคนั้น ได้เปิดเผยนางบำเรอของจอมพลผ้าขาวม้าแดงออกมาวันละคน ไม่ว่าจะเป็น นางงาม ดาราภาพยนตร์ หญิงบริการตามไนท์คลับ นักศึกษามหาวิทยาลัย และนักเรียนมัธยม โดย Danthai et al. (1964) ได้รวบรวมรายชื่อบรรดาสตรีในชีวิตของจอมพล สฤษดิ์ ได้ถึง 81 คน โดยส่วนหนึ่งในบรรดาสตรี 81 คนนั้นมาจากการประกวดนางงามทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น อันเป็นที่มาของภาพลักษณ์ “การประกวดนางงามเป็นหนึ่งในสถาบันผลิตเมียเก็บ” ของชายผู้มีอำนาจในสังคม

อีกหลักฐานหนึ่งที่สะท้อนภาพลักษณ์การเป็นสถาบันผลิตเมียเก็บของการประกวดนางงาม คือ คำแถลงของคณะกรรมการจัดงานวชิราวุธานุสรณ์ ซึ่งมีพลเอก ประภาส จารุเสถียร เป็นประธานและนายคำนึง ชาญเลขา เป็นเลขานุการกรรมการจัดงาน โดยให้เหตุผลการเปลี่ยนชื่อจาก “นางงามวชิราวุธ” มาเป็น “นางสาวไทย” ที่กล่าวไว้ว่า (Kobkijksuksakul,1988)

“เพื่อจะยกย่องเกียรติของสตรีไทยมากกว่าอย่างอื่น ดีกว่าการใช้ชื่ออย่างอื่น นางสาวไทยที่ได้รับการคัดเลือกแต่ต้นมาไม่เคยทำความเสียหายต่างพร้อยแก่สตรีไทย แต่งานเป็นหลักฐาน และทำราชการได้ดีได้ดีทั้งนั้น แต่เมื่อมีการใช้ชื่ออื่น เช่น เทพีนันทพิณี ก็ถูกชักจูงให้เสียหาย แม้แต่ไปเป็นเมียน้อยเขาก็มากมาย หากว่าใช้ชื่อนางสาวไทย อย่างน้อยก็ทำให้ผู้ได้รับการคัดเลือกรู้จักรักษาชื่อเสียงตัวเอง” National Archives of Thailand Vajiranusom Festival (1964, as cited in Kobkijksuksakul, 1988)

อนึ่ง ในยุคการจัดประกวดนางสาวไทยปี พ.ศ. 2503 นั้น สมาคมนักเรียนเก่าวชิราวุธวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ทดลองจัดการประกวด “นางงามวชิราวุธ” ขึ้นในงานวชิราวุธานุสรณ์ ซึ่งเป็นงานที่สมาคมนักเรียนเก่าวชิราวุธวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (Nawikkamool, 1999) จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นพระบรมราชานุสรณ์แด่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (Kobkijisuksakul, 1988) และอีกวัตถุประสงค์คือเพื่อสร้างความบันเทิงแก่ประชาชน โดยสถานที่จัดงานคือบริเวณพระราชอุทยานสราญรมย์

จากการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่ต้องการเห็นประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยว⁵ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของการจัดประกวดนางสาวไทยซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยการให้ความงามของสตรีไทยเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับนานาชาติซึ่งมีผลให้ชาวต่างชาติรู้จักและสนใจที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยมากขึ้น ดังนั้นในปี พ.ศ. 2507 คณะกรรมการจัดงานวชิราวุธานุสรณ์ ได้มีการเปลี่ยนชื่อการประกวดมาเป็น การประกวด “นางสาวไทย” (Kobkijisuksakul, 1988)

โดยจากหลักฐานการจัดงานประกวดนางสาวไทยโดยวชิราวุธวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาชายล้วนที่ถือกำเนิดตามข้อความหนึ่งในพระบรมราชโบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีลายพระราชหัตถเลขาพระราชทานไปยังเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ล. เปี้ย มาลากุล) เสนาบดีกระทรวงธรรมการ⁶ ในสมัยนั้น เกี่ยวกับการดำเนินการศึกษาในโรงเรียนมหาดเล็กหลวง⁷ โดยพระหัตถเลขาทรงเป็นภาษาอังกฤษพร้อมคำแปลของพระราชหัตถเลขามีใจความดังต่อไปนี้

“I want Education to be interesting to the boys, so that they would in later days be able to look upon school life as something peculiarly pleasant to have passed through. My College is not to be compared to other schools, where the aim is different, If I had wanted just the ordinary kind of school, I would have founded a day school, not a boarding one.” Vajiranusom Festival (1964, as cited in Meechoobot, 1973)

“ข้าพเจ้าต้องการให้การศึกษากลายเป็นสิ่งเพลิดเพลินสำหรับเด็ก เพื่อว่าในภายหน้าเขาเหล่านั้นจะได้ทวนไปรำลึกชีวิตที่ได้ผ่าน มาเมื่ออยู่ในโรงเรียนว่าเป็นสิ่งสนุก ข้าพเจ้าไม่ต้องการให้เอาโรงเรียนของข้าพเจ้าไปเปรียบเทียบกับโรงเรียนอื่น ๆ ซึ่งมี จุดประสงค์ต่างกัน ถ้าข้าพเจ้าต้องการแต่เพียงโรงเรียนประเภท ธรรมดาแล้ว ข้าพเจ้าก็คงจะได้สร้างโรงเรียนเข้ามาเยี่ยงกลับ หาใช่โรงเรียนกินนอนไม่” Vajiranusom Festival (1964, as cited in Meechoobot, 1973)

เมื่อพิจารณาพระบรมราชโบายในการให้กำเนิดวชิราวุธ วิทยาลัยที่เป็นเสมือนพื้นที่หนึ่งในการบ่มเพาะทั้งความรู้ คุณสมบัติ และบทบาททางเพศของชาย ดังพระบรมราชโบาย ตอนหนึ่งที่ทรงบันทึกไว้ว่า “. . . ถ้าข้าพเจ้ารู้แต่เพียงว่าเขาได้ เรียนในโรงเรียนของข้าพเจ้า และรู้พอที่จะเปรียบเทียบได้ว่า ลักษณะของลูกผู้ชายและลักษณะสตรีเพศผิดกันอย่างไรก็ พอใจ” Vajiranusom Festival (1964, as cited in Meechoobot, 1973)

ซึ่งเมื่อพิจารณาแนวทางพระบรมราชโบายข้างต้นที่ต้องการ ให้ “วชิราวุธเป็นพื้นที่บ่มเพาะความเป็นชาย” และแตกต่างจาก โรงเรียนที่แบ่งแยกชาย-หญิงอื่น ๆ ตรงที่เป็น “โรงเรียนกินนอน”

⁵H. Clement, The Future of Tourism in the Pacific and Far East a report prepared by Checchi and Company under contract with the United States Department of Commerce and co-sponsored by the Pacific Area Travel Association (1961, as cited in Kobkijisuksakul, 1988)

⁶“กระทรวงธรรมการ” คือนามเดิมของ “กระทรวงศึกษาธิการ” โดยกระทรวงธรรมการตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน รัตนโกสินทร์ศก 111 ปีมะโรง ตรงกับ พ.ศ. 2435 (Ministry of Education Thailand, 2020)

⁷โรงเรียนมหาดเล็กหลวง” คือนามเดิมของ “วชิราวุธวิทยาลัย” ก่อนพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามโรงเรียนใหม่ ณ วันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2464 (Vajiranusom Festival, 1964, as cited in Meechoobot, 1973)

อันจะทำให้วิชาวุฒเป็นพื้นที่บ่มเพาะการแสดงบทบาททางเพศของบุรุษเพศที่เข้มข้นกว่าโรงเรียนอื่น ๆ พื้นที่บ่มเพาะการแสดงบทบาททางเพศแบบชั่วคราวข้ามชาย-หญิง เช่นกัน ทว่าไม่ใช่ “โรงเรียนแบบกินนอน” และพระบรมราชาบายที่ไม่ต้องการให้นำวิชาวุฒวิทยาลัยไปเทียบกับโรงเรียนที่แบ่งแยกชาย-หญิง โรงเรียนอื่นซึ่งมีลักษณะแบบ “โรงเรียนไป-กลับ” ทำให้เห็นว่าการจัดประกวดนางสาวไทยของวิชาวุฒนั้นสะท้อนการเข้าไปมีบทบาทในการเป็นผู้จัดการประกวดสตรีโดยกลุ่มบุรุษเพศที่เข้มข้นกว่าการจัดงานประกวดโดยโรงเรียนอื่น ๆ และอาจกล่าวได้ว่า การที่วิชาวุฒวิทยาลัยมีอำนาจ (Power) ในการกำกับ การประกวดนางสาวไทย สะท้อนการเล่นบทบาทผู้มีความเป็น ผู้กระตือรือร้น (Active Role) ในการจัดประกวดนางงามของกลุ่มบุรุษเพศ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการเป็นสิ่งเจริญใจให้แก่ ผู้รับสารที่เป็นบุรุษเพศที่พบในประเด็นการเป็น “ขวัญสนาม” ของนางสาวสยามและนางสาวไทยในการแข่งขันฟุตบอลของ สมาคมโรงเรียนชายล้วน (อัสสัมชัญสมาคมและสมาคมเทพศิรินทร์) และการลงพื้นที่เยี่ยมทหารในภาคสนามของนางสาวไทย ตลอดจนการเป็นความบันเทิงของบุรุษเพศดังกรณีอนุภรรยาของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในด้านลบตามที่สังคมมองว่า สถาบันการประกวดนางงามเป็นสถาบันผลิต “เมียเก็บ” ให้กับผู้มีอำนาจทางการเมืองชายในยุคนั้น ดังกรณีคำแถลงของนาย คำนึง ชาญเลขา เลขาธิการกรมการศึกษานานาชาติ ในการเปลี่ยนชื่อการประกวด “นางงามวิชาวุฒ” มาเป็น “นางสาวไทย” ในปี พ.ศ. 2507 ที่กล่าวถึงการประกวดนางงามในยุคนั้นไว้ ตอนหนึ่งว่า “. . . แม้แต่ไปเป็นเมียน้อยเขาก็มากมาย” National Archives of Thailand Vajiranasom Festival (1964, as cited in Kobkijksakul, 1988)

จากกรณีข้างต้นทั้งหมดนี้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงบทบาทของนางสาวสยามและนางสาวไทยจากวัตถุประสงค์แรกเริ่มที่เป็นเสมือนดอกไม้ของชาติ^๕ ซึ่งมีหน้าที่เผยแพร่อุดมการณ์

^๕ “ดอกไม้ของชาติ” เป็นคำขวัญที่เกิดขึ้นในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีระหว่างปี พ.ศ. 2481-2487 วัตถุประสงค์เพื่อยกย่องการที่หญิงไทยเป็นผู้นำในการปรับปรุงวัฒนธรรมของชาติ ขณะที่ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ผู้เป็นภริยาได้แต่งเพลงร่ำว “ดอกไม้ของชาติ” ขึ้นในปี พ.ศ. 2485 (Khampiban, 1988) รวมทั้งการจัดประกวดดอกไม้ของชาติ หรืออีกนัยหนึ่งคือการประกวดนางสาวไทยยุคสงครามโลกครั้งที่สองเมื่อ พ.ศ. 2486 (Kobkijksakul, 1988) ผู้ที่ได้ดำรงตำแหน่งดอกไม้ของชาติดอกแรกและเป็นดอกไม้เดียวของเมืองไทย คือ นางสาวปิยฉัตร บุณนา (Chotamara, 1963)

ประชาธิปไตยของรัฐบาลในงานฉลองรัฐธรรมนูญเพื่อให้ประชาชนทั่วไปในชาติมาเที่ยวชมงาน จนกลายเป็นการก่อตัวของผู้รับสารที่เป็นบุรุษเพศอันเป็นเหตุให้การประกวดนางงามมีบทบาทใหม่ที่เพิ่มเข้ามาคือการเป็นสิ่งเจริญใจและความบันเทิงของผู้รับสารที่เป็นบุรุษเพศ

นอกจากนี้จากคำสัมภาษณ์แฟนนางงามที่เป็นผู้ชาย พบว่า ตัวแปรสำคัญที่ทำให้ผู้ชื่นชอบการประกวดนางงามบุรุษเพศมีการเปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบันพบว่า ตัวแปรหนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์นางงามในยุคปัจจุบันที่มีลักษณะเป็นผู้หญิงเหนือจินตนาการ (Extraordinary Women) สวนทางกับรสนิยมความชอบของผู้รับสารชายบางกลุ่มที่ชื่นชอบนางงามแบบแนวจริตที่เรียกกันด้วยภาษาปากว่า “แบ้ว”^๖ ที่สื่อความหมายถึงความน่ารัก สดใส ดูอ่อนวัยกว่าธรรมชาติ แม้จะเป็นธรรมชาติที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นตามปฏิบัติการสวยสดงดงาม หรือการศัลยกรรมเพื่อให้เกิดความงามแบบ “แบ้ว” ก็ตามที (Tiemlom, 2019) อีกกรณีหนึ่งคือการเกิดขึ้นของ “พริตตี้” ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ “ทีมสาวงาม” ในการประชาสัมพันธ์สินค้าประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าประเภทยานยนต์ โดยในยุคปัจจุบันที่แนวจริตของพริตตี้ขึ้นเป็นที่ชื่นชอบของผู้รับสารบุรุษเพศมากกว่านางงาม ตลอดจนดารานักแสดงที่มีลักษณะ “แบ้ว” ที่หมายถึงความสดใสแบบธรรมชาติ ดังกรณีตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้รับสารบุรุษเพศดังต่อไปนี้

“นางงามเรายุ่งย่อนหลัง แต่ดูเฉพาะไฮไลต์ ดูเพราะกระแสข่าว เพราะเพื่อนบอกว่ามีการประกวดเลยย่อนไปดู แต่ถ้าเป็นผู้หญิงเราชอบแบบพริตตี้เป็นคำตอบสุดท้ายเลย” (Tam, personal communication, June 6th, 2020)

“นางงามที่ไม่ดู แค่เคยเปิดผ่านแล้วหยุดดู ไม่ติดตามข่าวสาร ถ้าไม่ใช่นางงามดัง ๆ ที่เข้ามาเข้าหูเอง คือพี่ชอบแบบใส ๆ แนวดาราดู ๆ มากกว่า นางงามจะประดิษฐ์ ๆ หน่อย” (Krich, personal communication, June 6th, 2020)

^๖ “แบ้ว” เป็นภาษาปาก สื่อความหมายถึงความน่ารัก สดใส ดูอ่อนวัยกว่าธรรมชาติ (Tiemlom, 2019)

“นางงามดูครึ่งสองครึ่งได้ เพราะวิเคราะห์หน้า นุ่น แบบที่จะเป็นว่าที่นางงามว่าต้องเป็นยังไง และศึกษาระบบการแข่งขัน แต่ถ้าให้ชอบจริง ๆ ชอบแบบคาราไล ๆ มากกว่า” (Keng, personal communication, June 6th, 2020)

“นางงามเราดูบ้าง ดูเพราะเชียร์นางงามไทย โดยเฉพาะนางงามจักรวาลกับมิสเวิลด์ คือนางงามจักรวาลกับมิสเวิลด์นี่เป็นการประกวดแบบนานาชาติอะ แล้วก็ชอบแบบฟ้าใส คนที่เป็นมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ปี 2019 อะ ถ้าให้เป็นแฟนก็อยากจะได้แบบนี้” (Big, personal communication, June 6th, 2020)

“ไม่ดูเลย นางงามนะ เพราะชอบผู้หญิงแบบใส ๆ มากกว่าแนวคารา นักร้องเด็ก ๆ ใส ๆ นะ ไม่ชอบแบบนางงาม” (Nueng, personal communication, June 7th, 2020)

“คุณะ นางงาม . . . ดูตามข่าวตามกระแสสังคม ตามอัปเดตข้อมูลต่าง ๆ ดูความสวย ดูเพื่อวิจารณ์ ถ้าให้ชอบก็ชอบหมดนะทั้งนางงาม นางแบบ พิธีดี นักร้อง นักแสดง อยู่ที่ว่าใครจะยอมเป็นแฟนเรามากกว่า” (Sun, personal communication, June 7th, 2020)

“นางงามเหวอ ถ้ามีเวลาก็ดู แต่ส่วนใหญ่เวลามันไม่ค่อยตรงให้ดู เลยดูแค่ว่าใครได้ แต่ถ้าถามว่าชอบผู้หญิงแบบไหน จะชอบแบบใส ๆ ธรรมชาติ ๆ มากกว่านะ แบบนางงามจะประดิษฐ์ ๆ จะเยอะ ๆ ลิ่น ๆ หน่อย” (Trai, personal communication, June 7th, 2020)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างบุรุษเพศ 7 คน ได้กล่าวถึงการติดตามนางงามในทิศทางเดียวกันคือ “ดูตามโอกาส” กล่าวคือ ไม่ได้ติดตามอย่างใจจดใจจ่อแบบผู้รับสารประเภทแฟน ดังกลุ่มคำที่สื่อความหมายถึงการดูแบบไม่ได้ตั้งใจ การไม่ตั้งใจดู การไม่ได้ตั้งใจตามเฝ้าดูอย่างใจจดใจจ่อ ที่ว่า

“ดูย้อนหลัง, ดูเพราะกระแส, เปิดผ่านแล้วหยุดดู, ดูครึ่งสองครึ่งได้, ดูบ้าง ดูเพราะเชียร์นางงามไทย, ไม่ดูเลย, ดูนะ ดูตามข่าวกระแสสังคม, ถ้ามีเวลาก็ดู”

จึงอาจกล่าวได้ว่าแม้กลุ่มบุรุษเพศที่เป็นแฟนนางงามจะยังมีปรากฏอยู่ในปัจจุบันแต่เป็นจำนวนไม่มากนัก ดังเช่นคำกล่าวของ Big (personal communication, June 6th, 2020) ที่กล่าวว่า “ดูเพราะเชียร์นางงามไทย” ซึ่งสะท้อนว่ารูปแบบการรับชมนางงามของบุรุษเพศรายนี้เป็นไปเพราะสำนึกเรื่องชาติ (Nationalism Consciousness) ทว่าสำนึกเรื่องเพศ (Sexual Consciousness) ในฐานะบุรุษเพศที่มองนางงามเป็นสิ่งเจริญใจของบุรุษนั้นยังมีปรากฏอยู่ ดังสะท้อนผ่านคำสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “ชอบแบบฟ้าใส คนที่เป็นมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ปี 2019 อะ ถ้าให้เป็นแฟนก็อยากจะได้แบบนี้”

อย่างไรก็ตาม จากคำสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ชายที่เหลืออีกหกราย พบว่าตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรสนิยมความชื่นชอบของนางงามในกลุ่มบุรุษเพศลดลง คือภาพลักษณ์นางงามในยุคปัจจุบันที่มีลักษณะเป็นผู้หญิงเหนือจินตนาการสวนทางกับรสนิยมความชอบของผู้รับสารชายส่วนใหญ่ที่ชอบสตรีเพศแบบ “เบ๊ว” อันเป็นภาษาปากที่สื่อความหมายถึงความงามแบบธรรมชาติ ที่มองดูแล้วไม่มีการตกแต่งร่างกายที่มากเกินไปเหมือนนางงาม ทว่ามาตรฐานความงามแบบ “ผู้หญิงเหนือจินตนาการ” ของนางงามนั้นสอดคล้องกับรสนิยมกลุ่มชายรักชาย อันอาจกล่าวได้ว่าตัวแปรนี้เองที่เป็นเหตุทำให้เกิดการก้าวเข้าสู่ “ยุคจากผู้รับสารสู่การเป็นแฟนปัจเจกของชายรักชาย”

2) ยุคจากผู้รับสารเข้าสู่การเป็นแฟนปัจเจกของชายรักชาย

จากความหมายของผู้รับสารโดยทั่วไปที่หมายถึงบุคคลหรือกลุ่มคนที่เป็นเป้าหมายของการสื่อสาร ผู้รับสารจึงหมายถึงผู้ที่ส่งสารได้ส่งสารไปถึงเพื่อให้มีความเข้าใจตามที่ผู้ส่งสารประสงค์หรือต้องการ Bilmanoch (n.d.) ซึ่งต่างกับผู้รับสารประเภทแฟนและแฟนคลับที่ Debra Merskin (2008, as cited in Kaewthep et al., 2012) ให้นิยามว่า แฟนคือผู้รับสารประเภทหนึ่ง ๆ ที่แตกต่างจากผู้รับสารทั่วไปตรงที่มี “การลงมือทำ” กิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการดูชม หรืออ่านสื่อเท่านั้น การลงมือทำอะไรบางอย่างสะท้อนให้เห็นความผูกพันทางอารมณ์กับผลงาน หรือตัวบุคคลในสื่อชิ้นนั้น ๆ ในขณะที่แฟนด้อมหรือแฟนคลับ

นั่นก็คือชุมชน และการรวมตัวของผู้ที่เป็นแฟนที่มีความสนใจร่วมกัน มีความกระตือรือร้นร่วมกัน และมีการสื่อสารกันแบบ “คนคอเดียวกัน”

ในยุคนี้จะเป็นการอธิบายถึงการพัฒนาดนจากการเป็นผู้รับสารทั่วไปเข้าสู่การเป็นแฟนตามคุณลักษณะที่ผู้วิจัยได้บทวนแนวคิดเรื่องแฟนและแฟนดอม โดยในยุคนี้จะอธิบายถึงการเป็นแฟนในฐานะแฟนปัจเจก กล่าวคือ เป็นผู้ชื่นชอบแต่เพียงลำพัง (Obsessed Loner) และยังไม่ได้มีการเข้าร่วมชุมชนคนชอบนางงามหรือแฟนคลับ โดยจะอธิบายถึงข้อค้นพบเรื่องการเข้าสู่ฐานะแฟนปัจเจกของชายรักชายผู้ชื่นชอบตัวบทนางงาม และการปรากฏตัวของแฟนแบบชายรักชายที่ค้นพบจากหลักฐานต่าง ๆ ในงานวิจัยชิ้นนี้คู่ขนานไปกับการอธิบายประวัติและพัฒนาการของการประกวดที่เกิดขึ้นพร้อมข้อค้นพบเรื่องแฟนปัจเจก

สื่อมวลชนและเทคโนโลยีการสื่อสารเริ่มเข้ามามีบทบาทโดยตรงต่อการประชาสัมพันธ์การจัดการประกวดนางงามไทย โดยในยุค พ.ศ. 2477-2497 สื่อมวลชนที่มีบทบาทในการประชาสัมพันธ์การประกวด ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ และวิทยุกระจายเสียง ในส่วนของทางสถานีโทรทัศน์นั้นเริ่มมีการถ่ายทอดสดการประกวดนางงามไทยทางสถานีโทรทัศน์เป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2508 ในงานวชิราวุธานุสรณ์ โดยสถานีโทรทัศน์ช่อง 4 และต่อมาในปี พ.ศ. 2510 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์สีแห่งแรกของประเทศไทย ได้ทำการทดลองแพร่ภาพถ่ายทอดสดให้ผู้ชมที่อยู่ต่างจังหวัดได้รับชมการประกวดนางงามไทยซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากโครงการ “ขยายสัญญาณโทรทัศน์จากส่วนกลางไปสู่ชนบท” ความสำคัญของโครงการดังกล่าวมีผลให้ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศสามารถรับชมรายการเดียวกันได้พร้อมกันทั่วประเทศ มีการเปิดรับสื่อประเภทเดียวกัน เช่น รายการทีวี หนังสือพิมพ์ หรือนิตยสารได้เหมือน ๆ กัน ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ซึ่งความก้าวหน้าของสื่อโทรทัศน์นี้มีประโยชน์ต่อการเผยแพร่ชื่อเสียงการจัดงานประกวดนางงามไทย โดยเฉพาะการที่สถานีโทรทัศน์ ช่อง 7 ซึ่งสามารถแพร่ภาพออกอากาศได้ครอบคลุมเกือบทั่วประเทศเข้ามาร่วมจัดประกวดนางงามไทย

ด้วยเหตุนี้จึงสามารถใช้สื่อโทรทัศน์ที่มีอยู่ช่วยในการถ่ายทอดการประกวดนางงามไทยไปทั่วทั้งประเทศ (Kobkijksuksakul, 1988) ทำให้เกิดการรับชมโดยผู้รับสารที่ขยายวงกว้างขึ้นกว่าผู้ชมที่อยู่ในพระนครเมื่อครั้งการจัดประกวดนางงามสยามและนางงามไทยยุคก่อนหน้านี

และจากหลักฐานที่พบในการวิจัยเอกสาร การสังเกตผ่านพื้นที่ออนไลน์ และการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้รับสารที่เป็นแฟนนางงามในช่วงยุคนี้ พบว่าสื่อมวลชนและเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผู้รับสารจากผู้รับสารปกติเข้าสู่ความเป็นแฟน โดยจากคำสัมภาษณ์ตอนหนึ่งของคุณปอ (นามสมมุติ) ผู้เป็นหนึ่งในแฟนพันธุ์แท้นางงามและเป็นเจ้าของหนังสือพ็อกเก็ตบุ๊กกรรมเรื่องราวเกี่ยวกับการประกวดนางงาม ได้เขียนถึงช่วงเวลาและเหตุการณ์ที่เป็นจุดเปลี่ยนให้ตนเปลี่ยนจากผู้รับสารทั่วไปเข้ามาสู่การเป็นแฟนคือ การได้รับแรงบันดาลใจจากการเห็นรูปนางงามจักรวาลคนแรกจากประเทศไทยคือ อาภัสรา หงสกุล ที่เปาะไ้วที่ข้างฝาบ้านจนทำให้เกิดความสนใจในการประกวดนางงามและเริ่มติดตามเรื่องราวการประกวดนางงามบนเวทิต่าง ๆ โดยย้อนติดตามไปในยุค พ.ศ. 2477 ซึ่งเป็นยุคริเริ่มการประกวดนางงามสยามที่เป็นการประกวดซึ่งจัดขึ้นเพื่อฉลองรัฐธรรมนูญโดยกระทรวงมหาดไทย ณ ขณะนั้น และส่งเสริมต้นตอความรู้เรื่องการประกวดนางงามจนสามารถต่อยอดตัวบทใหม่เป็นหนังสือพ็อกเก็ตบุ๊ก ดังคำนิยมของ อาภัสรา หงสกุล นางงามจักรวาล ค.ศ. 1965 ตอนหนึ่งได้เขียนไว้ในหนังสือว่า

“เมื่อทราบจากคุณปอ (นามสมมุติ) และไอโซน พับลิชชิง ว่าได้เห็นภาพดิฉันขนาดโปสเตอร์ บนเวทีนางงามจักรวาลที่เก็บไว้ในบ้านเมื่อ 20 ปีที่แล้ว จึงเป็นแรงบันดาลใจให้เก็บสะสมภาพและติดตามเรื่องราวเกี่ยวกับการประกวดนางงามบนเวทิต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2477 เป็นต้นมา ดิฉันชื่นชมต่อความตั้งใจ รัก และให้เกียรติการประกวดนางงามของคุณปอ จึงขอแสดงความยินดีกับหนังสือ “สาวงาม สาวมงกุฎ” ซึ่งเป็นเรื่องราวย้อนอดีตพร้อมรูปภาพที่มีคุณค่าที่สะสมไว้ด้วยค่ะ” Hongsakula's appreciation (as cited in Jermjuthitham, 2003)

จากหลักฐานข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า แฟนคลับนางงามคือ คุณปอ ได้รับแรงบันดาลใจจากการเห็นรูปภาพของอาภัสรา หงสกุล นางสาวไทย พ.ศ. 2507 และนางงามจักรวาล ค.ศ. 1965 จนกระทั่งมีการติดตามการประกวดนางงามไปในยุคหลัง ที่ตนเองเกิดไม่ทัน และในขณะเดียวกันนี้เองจากการที่ผู้วิจัย สังเกตผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของคุณปอ ก็ได้มีการเปิดเผย ตัวตนว่าเป็นชายรักชายอย่างไม่ปิดบัง โดยยังมีลักษณะการ แสดงออกทางเพศแบบเกย์ หากแต่มีการตกแต่งใบหน้าและ ทรงผมที่พิถีพิถัน มีการผสมผสานลักษณะการแต่งหน้าทำผม แบบผู้หญิงไว้บนร่างกาย เช่น การกันคิ้ว การไคร้ผมตรงเป็น กระบังอย่างมีระเบียบ การลงรองพื้นบนใบหน้า และการแสดงออก ผ่านอากัปกริยาในการจัดวางร่างกายในภาพถ่ายที่ปรากฏผ่าน สื่อสังคมออนไลน์ของคุณปอ ยังได้มีการเลียนแบบการวาง อากัปกริยาท่าของนางงามมาใช้

นอกจากนี้ในรูปถ่ายการต้อนรับอาภัสรา หงสกุล นางสาวไทย พ.ศ. 2507 และนางงามจักรวาลคนแรกจากประเทศไทย ยังได้ ปรากฏรูปฝูงชนมากมายที่ให้การต้อนรับ รวมทั้งรูปของชาย 3 คน ที่เข้าไปใกล้ประชิดตัวของอาภัสราขณะนั่งบนรถเปิดประทุน เพื่อแห่ฉลองความสำเร็จจากการประกวด โดยหากใช้เกณฑ์ เรื่องการแสดงบทบาททางเพศเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเป็น เพศหญิงและวัฒนธรรมความเป็นเพศชายที่ถูกกำหนดโดย สังคมไว้นั้น จะพบว่าชายทั้ง 3 คนในรูป ได้แสดงกิริยาการกริรด์ร้อง คล้ายวัฒนธรรมความเป็นเพศแบบผู้หญิง โดยการกริรด์ร้อง ประกอบท่าทางการวางมือในลักษณะป้องปากขณะกริรด์ร้อง รวมทั้งสีหน้าที่แสดงความดีใจอย่างมาก สะท้อนคุณลักษณะ ความเป็นแฟนนางงาม ซึ่งทำให้อาจสรุปได้ว่าแฟนนางงามผู้ถือ บทบาทแบบข้ามเพศในลักษณะที่เพศชีววิทยาเป็นผู้ชายแต่มี ลักษณะเพศวัฒนธรรมแบบผู้หญิงนั้นมีมานานแล้ว โดยใน งานวิจัยชิ้นนี้ค้นพบหลักฐานในยุคของอาภัสรา ดังรูปที่ 1

ที่มา นางงามจักรวาลคนแรกของไทย (2560) สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/groups/tpageant/>

รูปที่ 1 อาภัสราและผู้รับสารผู้ชายที่มีลักษณะคล้ายการถือ บทบาทแบบข้ามเพศวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตามภาพผู้รับสารชายที่มีลักษณะคล้ายการถือ บทบาทแบบข้ามเพศวัฒนธรรมที่มีท่าทางคล้ายการกริรด์ร้อง แสดงความดีใจต่อตัวบทนางงาม ซึ่งในรูปคือ นางงามจักรวาล คนแรกของประเทศไทย อาภัสรา หงสกุล นั้น ได้ถูกนำมาแชร์ต่อ ในกลุ่มแฟนคลับนางงาม T-Pageant ซึ่งแม้จะมีแฟนนางงาม ผู้หญิงร่วมอยู่บ้างแต่แฟนส่วนใหญ่ในชุมชนดังกล่าวยังคงเป็น กลุ่มชายรักชาย โดยจากรูปดังกล่าวได้มีการแสดงความคิดเห็น ไปในความหมายที่ว่า ผู้รับสารชายสามคนในรูป มีลักษณะจริต ลีลาการกริรด์ร้องคล้ายชายผู้ถือบทบาทแบบข้ามเพศวัฒนธรรม และมีผู้แสดงความคิดเห็นได้ตอบว่า “รุ่นย่า-ยายละ” โดย ความหมายในการเรียกผู้ชาย เป็นฐานะย่า และยาย ในที่นี้อาจ สื่อความหมายว่า เป็นผู้ชายที่ถือบทบาทแบบข้ามเพศที่เกิดใน ยุคก่อนหน้าตนและมีความชื่นชอบในตัวบทนางงาม เช่นเดียวกัน จึงมีลักษณะร่วมกับผู้แสดงความคิดเห็นและชุมชน ชายรักชายผู้ชอบนางงามอยู่สองประการใหญ่ ๆ คือ ประการที่ หนึ่ง การถือบทบาททางเพศแบบข้ามเพศวัฒนธรรม เช่นเดียวกัน ประการที่สองคือ ความชื่นชอบในตัวบทนางงาม เช่นเดียวกัน จึงเป็นที่มาของการแสดงความคิดเห็นที่ว่า

“จริตมันได้มาก” และ “รุ่นย่า-ยายละ” ดังปรากฏในรูปการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์กลุ่มปิดเฟซบุ๊ก T-Pageant ดังต่อไปนี้

ที่มา นางงามจักรวาลคนแรกของไทย (2560) สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/groups/tpageant/>

รูปที่ 2 การสื่อสารถึงแฟนนางงามลักษณะคล้ายชายรักชาย ภายในกลุ่มแฟนคลับ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์แฟนนางงาม ผู้แต่งหนังสือเรื่องเล่าเกี่ยวกับนางงาม “สาวงาม สาวมงกุฏ” โดยคุณปอ (นามสมมุติ) ได้ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยโดยมีข้อความตอนหนึ่งว่า “รู้จักแฟนนางงามตัวจริงเสียงจริงที่ยังมีชีวิตอยู่ เป็นทั้งพี่เลี้ยงและแฟนนางงามรุ่น 2507 ที่เป็นกลุ่มชายรักชายด้วยนะ พี่นัดท่านให้ได้นะคะ” (Por, personal communication, June 9th, 2020)

โดยจากปรากฏการณ์และหลักฐานดังกล่าวมาข้างต้นทั้งหมด อาจนำมาวิเคราะห์ได้ว่า เป็นยุคพบพัฒนาการจากผู้รับสารทั่วไปมาเป็นแฟนนางงาม โดยเฉพาะหากเน้นไปที่แฟนผู้มีเพศสภาพที่แตกต่างไปจากยุคจากดอกไม้ของชาติมาเป็นความบันเทิงของบุรุษเพศ เข้าสู่ยุคการเกิดขึ้นของแฟนนางงามผู้มีลักษณะแบบชายรักชายในลักษณะของแฟนปัจเจก กล่าวคือ เป็นประเภทของแฟนที่ชื่นชอบในตัวบุคคล หรือตัวบทแห่งความชื่นชอบ แต่ยังไม่มีการติดต่อสื่อสารเพื่อการรวมกลุ่ม (No

Grouping) กับแฟนคนอื่น ๆ และมีการใช้สื่ออย่างมากในการหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวบทแห่งความชื่นชอบดังหลักฐานที่เริ่มพบในที่นี้คือ พ.ศ. 2508 (ค.ศ. 1965) โดยเริ่มเห็นเด่นชัดในยุคอาภัสรา หงสกุล¹⁰ นางงามจักรวาล ค.ศ. 1965 (พ.ศ. 2508)¹¹ ในกรณีของแฟนคลับนางงามที่ชื่อ คุณปอ ผู้เป็นเจ้าของหนังสือเรื่องเล่าเกี่ยวกับนางงาม “สาวงาม สาวมงกุฏ” ได้สะท้อนให้เห็นว่าคุณปอ เป็นทั้งแฟนตามเนื้อหารายการ และเป็นทั้งแฟนบุคคลที่เป็นสาวงาม และจากคำสัมภาษณ์ของคุณปอ ที่ยืนยันว่าตนรู้จักแฟนนางงามรุ่น พ.ศ. 2507 ซึ่งเป็นชายรักชายและยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงในกรณีรูปถ่ายผู้รับสารนางงามอาภัสราข้างต้นที่มีภาพของชาย 3 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายถือบทธบาทคล้ายเพศวัฒนธรรมแบบผู้หญิงนั้น อาจสะท้อนการเข้ามาของชายรักชายในฐานะผู้รับสารนางงามที่ค้นพบในงานวิจัยชิ้นนี้คือ ยุคนางสาวไทยในฐานะนางงามจักรวาลคนแรกของไทย อาภัสรา หงสกุล เช่นกัน

นอกจากนี้จากกรณีศึกษาเอกสาร ยังพบการเข้าไปเป็นที่เลี้ยงและแมวมอง ของชายรักชาย ซึ่งสะท้อนความผูกพันต่อตัวบทนางงามที่มากกว่าการเป็นผู้รับสารธรรมดา อันเป็นสัญญาณการเริ่มเข้ามามีความผูกพันกับตัวบทนางงามที่เกิดขึ้นในยุคนี้ ดังกรณีคำให้สัมภาษณ์ของปู สรวรัตน์ หุุ่มเรื่องวงศ์ รองนางสาวไทย ปี พ.ศ. 2529 ที่ให้สัมภาษณ์ถึงบทบาทของชายรักชายในการประกวดนางงามของผู้หญิงเอาไว้ในคอลัมน์ “วันศุกร์หมองของรองนางสาวไทย” นิตยสารดิฉัน ฉบับที่ 226 เดือนกรกฎาคม 2529 (as cited in Kobkijksuksakul, 1988) โดยมีข้อความตอนหนึ่งว่า

¹⁰อาภัสรา หงสกุล เป็นสาวไทยคนที่สามที่เข้าร่วมการประกวดนางงามจักรวาลต่อจากสาวไทยคนแรกที่เข้าร่วมการประกวดนี้ คือ อมรา อัศวนนท์ รองอันดับสามนางสาวไทย พ.ศ. 2496 ที่เข้าร่วมการประกวดนางงามจักรวาลในปี พ.ศ. 2497 (ค.ศ. 1954) และสาวไทยคนที่สองคือ สดใส วานิชวัฒนา ที่เข้าร่วมประกวดในปี พ.ศ. 2502 (ค.ศ. 1959) โดยสดใสไม่ได้มีตำแหน่งเป็นนางสาวไทยหรือรองขณะนั้นเธอเป็นนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียและเข้าร่วมประกวดนางงามจักรวาลในฐานะตัวแทนประเทศไทย

¹¹อาภัสรา หงสกุล เป็นนางสาวไทยประจำปี พ.ศ. 2507 ได้รับตำแหน่งนางงามจักรวาล เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2508 ตรงกับ ค.ศ. 1965 ณ ไมอามีบีช รัฐฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา

“ปู่ (ชื่อเล่นของสราวิณ์) บอกได้เลยว่าเงินรางวัลที่ปู่ได้มาแต่ละครั้งนี่แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนหนึ่งปู่ให้การกุศล อีกส่วนหนึ่งปู่ต้องให้พี่เลี้ยงถึง 40% หรือบางรายอาจถึง 50% คือนั่นเป็นข้อตกลงระหว่างเรา เพราะถ้าเกิดธรรมดาเนีย ปู่เองไม่สามารถที่จะรู้จักพี่ (สปอนเซอร์) ได้ แต่กะเทยนี่จะเป็นตัวกลางแนะนำให้เรารู้จักเค้า แล้วเค้าก็เป็นคนให้เงินสปอนเซอร์จนทำให้เราได้ตำแหน่งมา”

ในขณะที่ยุคปัจจุบันได้เห็นการเข้ามามีบทบาทที่มากกว่าการเป็นผู้รับสาร และมุมมองของชายรักชาย นั่นคือบทบาทการเป็นกรรมการการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ปี 2015-2019 เริ่มมีกรรมการที่คล้ายผู้ถือเพศสภาพแบบชายรักชายรับหน้าที่คัดเลือกสาวงามและสร้างมาตรฐานนางงามด้วยสายตาของชาวเกย์มากขึ้น เช่น เจ้าของรายการและค่ายผลิตละครดังแฟนชั่นกูรู ดีไซน์เนอร์ และเจ้าของแบรนด์เสื้อผ้า ซึ่งมีการเปิดเผยเพศสภาพถึงความเป็นชายรักชายแบบชัดเจนต่อสังคม หากจะอธิบายด้วยตัวเลขแล้วนั้น อาจสามารถกล่าวได้ว่าในช่วงปี 2015-2019 มีกรรมการคล้ายผู้ถือเพศสภาพแบบชายรักชายทั้งในรอบคัดเลือกและในรอบตัดสินเข้าเป็นผู้ตัดสินในจำนวน 1 คน, 2 คน, 3 คน, 4 คน และ 5 คน ตามลำดับ (Nott, Personal communication, June 9th, 2020)

โดยการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนี้ สามารถกล่าวได้ว่าชายรักชายได้เข้าไปมีบทบาทในการกำกับมาตรฐานความงามของนางงามด้วยมุมมองแบบชายรักชายเข้มข้นขึ้น อันสามารถกล่าวได้ว่าพินิจนิยมของนางงามในยุคนี้จะเป็นนางงามที่มีมาตรฐานความงามที่มีคุณลักษณะอันเป็นที่ชื่นชอบของชายรักชาย และอาจกล่าวได้ว่าร่างกายของนางงามเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงร่างกายที่ทำหน้าที่สื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของผู้หญิง แต่เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป หากแต่ร่างกายนี้ยังเป็นพื้นที่สื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศที่เกิดจากการวาดขึ้นโดยชายรักชาย และรังสรรค์ออกมาเป็นอัตลักษณ์แบบนางงาม อันสะท้อนถึงการเล่นบทบาทที่มากกว่าการเป็นผู้รับสารทั่วไป มากกว่าการเป็นแฟนและแฟนคลับ ทว่าชายรักชายยังเข้าไปเล่นบทบาท “ผู้สร้างนางงาม” ร่วมด้วย

อย่างไรก็ตาม การที่จากงานวิจัยไม่พบแฟนนางงามผู้เป็นชายรักชายในการประกวดนางสาวสยามและนางสาวไทยยุคก่อนนางงามจักรวาลชาวไทยคนแรก คืออาภัสรา หงสกุลนั้น อาจไม่ได้หมายความว่าในยุคดังกล่าวไม่มีแฟนนางงามผู้เป็นชายรักชาย แต่อาจตั้งข้อสังเกตได้อีกรูปแบบหนึ่งว่า ข้อจำกัดในการแสดงตัวตนว่าเป็นชายรักชายอย่างเปิดเผยในยุคดังกล่าว อาจไม่สามารถทำได้อย่างเปิดเผยเนื่องจากเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมของไทยที่ให้ความสำคัญกับเพศในทางวัฒนธรรม หรืออาจมีการเข้ามาของชายรักชายตั้งแต่แรกเริ่มแล้วเพียงแต่ไม่มีหลักฐานบันทึกไว้ทั้งในแง่เอกสารและพยานบุคคล

โดยกรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่งของแฟนนางงามในรุ่นนางสาวไทย พ.ศ. 2527 สราวิณ์ ประการณัง โดยแฟนนางงามผู้ให้สัมภาษณ์นี้ชื่อคุณไก่ อายุ 47 ปี (พ.ศ. 2561) ซึ่งแม้จะเป็นแฟนนางงามในยุคการเกิดขึ้นของแฟนนางงามแบบปัจเจกนี้ แต่ก็ได้ให้สัมภาษณ์ถึงข้อจำกัดในการแสดงออกเรื่องการถือบทบาทข้ามเพศในยุคของตนซึ่งระยะเวลาการเปลี่ยนผ่านวิถีคิดเกี่ยวกับการถือบทบาทข้ามเพศยังไม่เป็นที่ยอมรับเช่นเดียวกันกับการประกวดนางสาวไทยยุคพัฒนาจากผู้รับสารทั่วไปมาเป็นแฟนนางงาม โดยให้สัมภาษณ์ไว้ค่อนข้างน่าสนใจว่า

“ยุคนางสาวสยามคุณพี่เกิดไม่ทัน เพราะเขาจะไปหลายปี ช่วงวัยเด็กเลยไม่มีเรื่องของนางงามแต่พอวัยรุ่นอายุ 13 (พ.ศ. 2527) เริ่มประกวดใหม่จึงได้ติดตาม . . . จะไม่ทราบด้วยซ้ำว่าใครที่ชายรักชายที่เอนกก็เล่นกีฬา เป็นนักวิ่ง นักฟุตบอลเพื่อนก็แมน ๆ หมดนะ แต่พี่เองนะรู้ตัวว่าชอบผู้ชายนะแต่ไม่บอกเพื่อนจับได้ รุ่นพี่จับได้ กลัวพ่อเตะ . . . เลยเอาก็ไปบ้างหน้าแต่พอสักอายุ 20 ก็เริ่มเปิดตัวมาทีละคนสองคน” (Kai, personal communication, November 18th, 2017)

“ก็ชอบโดยอัตโนมัตินะ รุ่นสาววิณ์เลย (พ.ศ. 2527) อยากเป็นนางงาม แอบไปทำทำให้วัดตอนประกวดในห้องน้ำ . . . ก็กลัวคนในบ้านเห็นนั่นแหละ เพราะพี่เองตอนนั้นไม่ได้เปิดเผย ถึงตอนนี้ก็เถอะ ถ้าพี่ทำหน้าที่เฉย ๆ คนก็จะไม่รู้ เวลาพูดคุยถึงจะออกท่าทาง” (Kai, personal communication, November 18th, 2017)

ในขณะที่ช่วงปี พ.ศ. 2531 ซึ่งเป็นปีที่นางสาวไทย พ.ศ. 2531 คือ ปุ้ย ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก ขณะเลิศในการประกวดระดับนานาชาตินางงามจักรวาล ซึ่งในยุคนั้นมีคำเรียกชื่อปรากฏการณ์อย่างหนาหนาว่า “ปุ้ย พีเวอร์” แม้กระทั่งเด็กผู้หญิงที่เกิดในยุคนั้นต่างพากันชื่อเล่นชื่อปุ้ย และชื่อจริงว่า ภรณ์ทิพย์ กันต่อหลายคน ขณะที่แฟนคลับผู้เป็นชายรักชายในกลุ่ม T-Pageant ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาของการวิจัยในครั้งนี้ ได้มีการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายถึงปรากฏการณ์ในยุคนั้น อันเป็นเครื่องสะท้อนความต่อเนื่องยาวนานของการเป็นแฟน เนื้อหาการประกวดนางงามที่ทำหน้าที่ส่งสาวงามผู้เป็นตัวแทนของชาติข้ามพรมแดนไปประกวดในพื้นที่แห่งความเป็นโลก ได้แก่ ความเห็นของ Varoot Anan และ Pitchaya Pawanta ที่ได้แสดงความคิดเห็นในพื้นที่แฟนคลับออนไลน์เกี่ยวกับการชนะของภรณ์ทิพย์ ในช่วงเช้าก่อนเวลาตัดสินการประกวดนางงามจักรวาลของ มาริญา พูนเลิศลาภ มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ผู้เป็นตัวแทนประเทศไทยในการประกวดนางงามจักรวาล ปี พ.ศ. 2560 ไว้เพียงไม่กี่นาทีก่อนการตัดสินเริ่มต้นว่า

“ผมเกิดในเวลาที่ปุ้ยได้มง¹² ยังไงก่อนจะตายขอเห็นคนไทยม่ง อึกได้ใหม่ 29 ปี ที่รอมานาน (เพราะไม่เคยเห็น)” (Varoot Anan, personal communication, November 27th, 2017)

“ปีเดียวกัน คอยมาทั้งชีวิต” (Pitchaya Pawanta, personal communication, November 27th, 2017)

นอกจากนี้เรื่องราวในปีของภรณ์ทิพย์ ซึ่งเรียกว่าปรากฏการณ์ “ปุ้ยพีเวอร์” นั้น ยังเป็นเรื่องราวที่กลุ่มแฟนคลับชายรักชายซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในพื้นที่แฟนคลับนางงาม T-Pageant พูดถึงอยู่เป็นประจำ ทั้งยังใช้เป็นประเด็นแลกเปลี่ยนสำหรับแฟนนางงามรุ่นที่เกิดทันและเกิดไม่ทัน โดยบางส่วนก็มีแฟนคลับที่เป็นผู้หญิงมาร่วมสนทนาด้วยแม้จะเป็นส่วนน้อยก็ตามที่ ปรากฏการณ์ดังกล่าวถือเป็นการเปิดพื้นที่การสื่อสารความเป็นคลับและเป็นประเด็นหนึ่งที่แฟนนางงามให้

ความสนใจร่วมกัน จิตสำนึกความเป็นชาติร่วมกันผ่านเรื่องราวของภรณ์ทิพย์ และเกิดจิตสำนึกความเป็นพวกเดียวกันในฐานะแฟนนางงาม ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรื่องราวในอดีตเมื่อครั้งที่ตนยังเป็นแฟนปัจเจก (ยังไม่ได้เข้าเป็นแฟนคลับ เนื่องจากยังไม่มีชุมชนคนขึ้นชอบนางงามเช่นในปัจจุบัน) ดังบทสนทนาเกี่ยวกับภรณ์ทิพย์ที่หลากหลายดังต่อไปนี้

“ไม่มีอินเทอร์เน็ต หรือไลฟ์สดอะไร ชาวปุ้ยภรณ์ทิพย์ได้ม่ง ถึงหูชาวไทยเร็วสุดคือฟังจากคลื่นวิทยุราว ๆ สิบเอ็ดโมงเช้า สำนักข่าวไทยรายงานว่านางสาวไทยคว้ามงกุฏนางงามจักรวาล เราได้ยินข่าววิทยุ วิ่งไปบอกแม่ บอกแม่คำรามตลาดว่า ปุ้ย ภรณ์ทิพย์ เป็นนางงามจักรวาล เลย์รู้กันทั้งตลาด ไทยรัฐลงพาดหัวข่าวใหญ่ในฉบับเย็น ช่อง 7 รีบเอาเทปมาออกอากาศทันทีหลังประกวดจบในไม่กี่ชั่วโมง แม้ยังไม่ได้ไล่เสียงพากย์ไทยก็ตาม และตอนดึกถึงมาไล่เสียงพากษ์ไทยซ้ำ พร้อมทำสกุ๊ปยาวมากเป็นเส้นทางคว่ำชัยในจักรวาลให้ปุ้ย ภรณ์ทิพย์ เหมือนที่เราได้ดูกันในยูทูปอะเนี่ย แล” (Kimji Kimberry, personal communication, November 18th, 2017)

ที่บ้านเป็นร้านเสริมสวยเลยเจอแต่บ้า ๆ นี่มานึกได้ ปีพี่น้องปีบออะ ไม่มีกระแสแอนตี้เรื่องพูดไม่ชัดเลยนะพี่น้องปีบอพีเวอร์มากตอนนั้นต้องขอบคุณพี่ปุ้ยที่พิสูจน์ว่าการที่พูดไม่ชัดไม่มีปัญหาสำหรับการประกวดมิสยูฯ (Geng Anongnard Permchalad (women), personal communication, November 18th, 2017)

“ตอนนั้นไม่มี IG ไม่มีเฟซบุ๊ก อ่านแต่ไทยรัฐ ลุ้นกันทั้งประเทศคือวันประกวด” (Jariya Kongkaew (women), personal communication, November 18th, 2017)

โดยการบอกเล่าถึงประสบการณ์ในอดีตของแฟนนางงามเหล่านี้สะท้อนถึงการเป็นแฟนในฐานะแฟนปัจเจกที่มีการบอกเล่าเรื่องราวในปีที่ตัวแทนนางงามไทย คือ ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก ประสบความสำเร็จในการประกวดนางงามจักรวาล ตลอดจน

¹²“ม่ง” เป็นศัพท์เฉพาะกลุ่มแฟนคลับนางงาม เมื่อใช้เป็นคำกริยาหมายถึง “ได้รับตำแหน่งสูงสุดบนเวทีการประกวด” เมื่อใช้เป็นคำนามหมายถึง “ตัวเรือนมงกุฏ” ของนางงาม

การรอคอยให้ความสำเร็จดังกล่าวหวนคืนกลับมาอีกแม้จะต้องรอนานถึง 29 ปี (นับจาก พ.ศ. 2531-2560) จึงอาจสามารถอนุมานจากบทสนทนาเหล่านี้ได้ว่า แฟนนางงามผู้เป็นชายรักชายได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวแล้วจริง อย่างไรก็ตามยังได้พบแฟนนางงามที่เป็นผู้หญิงร่วมด้วยแม้เป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าก็ตาม

โดยในการประกวดนางงามจักรวาล ปี พ.ศ. 2560 ซึ่งตัวแทนสาวไทยคือ มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ มาริญา พูนเลิศลาภ จากการสังเกตการณ์ผ่านพื้นที่ออนไลน์ของผู้วิจัย พบว่าสื่อออนไลน์ทั้งไทยและต่างชาติที่ทำหน้าที่รายงานข่าวการประกวดนางงามจักรวาล 2560 นี้ รวมทั้งเว็บไซต์พนัน โดยส่วนใหญ่ได้จัดอันดับให้มาริญา จากประเทศไทย เป็นตัวเต็งอันดับ 1 ที่จะคว้ามงกุฏนางงามจักรวาลประจำปีนี้ โดยจากการแสดงความความคิดเห็นของแฟนคลับผู้เป็นชายรักชาย ที่ต่างได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการเป็นตัวเต็งของมาริญา ไปในทิศทางที่ว่า “29 ปีที่รอคอย กำลังจะมาถึงแล้ว” ทั้งนี้ คำพูดในลักษณะดังกล่าวเป็นเครื่องสะท้อนคุณลักษณะของแฟนและแฟนคลับนางงามที่มีจุดประสงค์บางอย่างร่วมกัน นั่นคือชัยชนะของผู้หญิงซึ่งเป็นตัวแทนของชาติ จึงอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า นอกจากแฟนคลับนางงามผู้เป็นชายรักชายจะมีความชื่นชอบในตัวนางงามและการประกวดนางงามแล้ว ยังมีจิตสำนึกความเป็นชาติเมื่อนางงามถือบทบาทเป็นตัวแทนของชาติไปแข่งขันบนพื้นที่แห่งความเป็นโลกด้วย

อย่างไรก็ตามจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูล พบว่าแฟนปัจเจกบางรายยังอ้างสถานภาพเป็นแฟนปัจเจกอยู่ เนื่องจากต้องการรักษาอำนาจการเลือกเพศเนื้อหาสารนางงามที่ตนสนใจเท่านั้น และไม่สนใจเข้าร่วมกลุ่มสังคมแฟนคลับเพื่อปฏิสัมพันธ์กับแฟนนางงามรายอื่น ๆ ทั้งยังพบข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต ข้อจำกัดเรื่องทุนทางเศรษฐกิจและทุนเวลาในการเข้าสู่พื้นที่แฟนคลับทั้งในพื้นที่ออนไลน์และพื้นที่ทางกายภาพ ตลอดจนบางรายไม่ทราบข้อมูลว่ามีกิจกรรมกลุ่มทางสังคมของแฟนคลับร่วมด้วย

3) ยุคจากแฟนปัจเจกเข้าสู่การเป็นแฟนคลับของกลุ่มชายรักชาย

ในยุคนี้จะเป็นการอธิบายถึงการพัฒนาตนจากการเป็นแฟนปัจเจกเข้าสู่การเป็นแฟนคลับ ตามคุณลักษณะที่ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดเรื่องแฟนและแฟนดอม โดยในยุคนี้จะอธิบายถึงการรวมกลุ่มจนกลายเป็นชุมชนคนชอบนางงาม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนคนชอบนางงามผู้มีเพศสภาพแบบชายรักชาย โดยจะอธิบายถึงข้อค้นพบเรื่องการก่อตั้งชุมชนคนชอบนางงามหรือแฟนคลับนางงาม คู่ขนานไปกับการอธิบายประวัติและพัฒนาการของการประกวดที่เกิดขึ้นพร้อมข้อค้นพบเรื่องแฟนคลับ ดังต่อไปนี้

จากการวิจัยโดยใช้การสังเกตการณ์ทั้งบนพื้นที่ออนไลน์และในพื้นที่ทางกายภาพของผู้วิจัย โดยถือผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูล ได้พบวิวัฒนาการการรวมกลุ่มของแฟนนางงามที่มีการก่อตัวบนพื้นที่ออนไลน์ในลักษณะชุมชนคนรักนางงาม ซึ่งพื้นที่ศึกษาคือกลุ่มที่ใช้ชื่อว่า T-Pageant ซึ่งมีทั้งเว็บไซต์ของตนเองและกลุ่มปิดเฟซบุ๊กที่มีจำนวนสมาชิกผู้ใช้งานกว่า 130,000 บัญชี และหากใช้เกณฑ์เป็นกลุ่มแฟนคลับนางงาม แม้จะมีบุคคลที่มีเพศสภาพแบบหลากหลายมารวมตัวกันด้วยความชื่นชอบในตัวนางงาม แต่สิ่งหนึ่งที่พบจากการวิจัยครั้งนี้คือเป็นแฟนคลับที่มีเพศสภาพแบบชายรักชายจะเป็นคนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่แฟนคลับและมีความกระตือรือร้นต่อดัวนางงามและการประกวดนางงามเป็นพิเศษ โดยเริ่มจากการเกาะติดบอร์ดนางงามในช่วงต้นการประกวดของการประกวด Miss Thailand Universe จนพัฒนามาเป็นกลุ่มคนรักนางงามบนพื้นที่ออนไลน์ที่ใช้ชื่อเว็บไซต์ว่า www.t-pageant.com หรือ T-Pageant ในปัจจุบัน

โดยในยุคนี้ จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในปรากฏการณ์แฟนนางงามเป็นเวลา 14 ปีของผู้วิจัย ทำให้เกิดข้อค้นพบเกี่ยวกับการรวมกลุ่มสังคมจนกลายเป็นชุมชนคนรักนางงามซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้คือกลุ่ม T-Pageant และเพื่อให้เห็นพัฒนาการการรวมกลุ่มและการคลี่คลายตัวของแฟนนางงามในการเข้ามาผูกพันต่อดัวนางงามจนเกิดเป็นกลุ่มสังคม หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า “จากแฟนปัจเจก สู่ แฟนคลับ”

โดยในที่นี้ผู้วิจัยได้สรุปวิวัฒนาการการรวมกลุ่มของกลุ่มแฟนคลับนางงาม T-pageant ซึ่งเป็นพื้นที่ที่แฟนคลับนางงามไปรวมตัวกันมากที่สุดในประเทศไทย โดยผู้ก่อตั้ง ผู้บริหารเว็บไซต์และกลุ่มดังกล่าวมักได้รับบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งข้อมูลความรู้ให้กับสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 5-6 ปีหลังมานี้ที่กระแสนางงามในประเทศไทยเริ่มกลับมาเป็นที่สนใจจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทั้งจากกรณีการสละตำแหน่งของ ผ้าย เวฬุรีย์ มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ 2014, การเข้ารอบต่าง ๆ ในการประกวดนางงามจักรวาลของนางงามไทย ได้แก่ การเข้ารอบสิบคนสุดท้ายของอนิภรณ์ เฉลิมบุรณะวงศ์ (หรือ แนนตูก ๆ ไทยแลนด์ ทอป 10), ชลิตา ส่วนเสน่ห์ (น้ำตาล ทอป 6), มาริญา พูนเลิศลาก (มาริญา ทอป 5), โศภิตา กาญจนรินทร์ (นิง ทอป 10) และ ปวีณสุดา ดรูอิน (ฟ้าใส ทอป 5) ค.ศ. 2015-2019 ตามลำดับ

โดยจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลตลอดระยะเวลา 14 ปี ในการเป็นแฟนคลับนางงามนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) และจากการสัมภาษณ์ 5 เชนซูลู ลักษณะวิลาส ผู้ก่อตั้งแฟนคลับนางงามทีเพจันท์ (T-Pageant) สามารถสรุปพัฒนาการการรวมกลุ่มแฟนคลับนางงามเป็นตารางที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นพัฒนาการและการคลี่คลายตัวของแฟนนางงามในการเข้ามาผูกพันต่อตัวบทนางงามจนเกิดเป็นเครือข่ายสังคมแฟนคลับนางงาม T-Pageant ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พัฒนาการการรวมกลุ่มแฟนคลับนางงาม

ห้วงเวลา	วิวัฒนาการการรวมกลุ่ม	ช่วงเวลา / ปี พ.ศ.
ระยะที่ 1	1. แฟนปัจเจกเกาะติดบอρνางงาม สถานีโทรทัศน์ 2. รวมตัวผ่านเว็บบอρνางงามของแฟนปัจเจก www.mardoo.net 3. จัดงานพบปะเล็ก ๆ ที่บ้านนางงาม	2544-2549
ระยะที่ 2	1. เปลี่ยนจาก www.mardoo.net มาเป็น www.t-pageant.com สมาชิกหลักสิบ 2. มีการรวมกลุ่มทางสังคมอย่างเป็นทางการลักษณะของแฟนคลับ คืองานพบปะนางงามโดยความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตนางงามและกลุ่มแฟนคลับ	2550

ห้วงเวลา	วิวัฒนาการการรวมกลุ่ม	ช่วงเวลา / ปี พ.ศ.
ระยะที่ 3	สมาชิกเริ่มเพิ่มจำนวนเป็นหลักพัน หลักหมื่น และพบว่าแฟนนางงามส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชายรักชาย	2551-2556
ระยะที่ 4	1. การรวมกลุ่มทางสังคมของแฟนคลับชายรักชายส่งอิทธิพลต่อผู้จัดจากการรวมกลุ่มประท้วงผลการตัดสินปี 2557 2. อำนาจของแฟนคลับชายรักชายในการเข้าไปเป็นหนึ่งในคณะกรรมการคัดเลือกนางงาม	2557-2563

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการการรวมกลุ่มจากแฟนปัจเจกจนกลายเป็นแฟนคลับ ซึ่งเมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับแนวคิดเรื่องแฟนดอมของ John Fiske (1992, as cited in Kaewthep et al., 2012) แล้ว อาจพบว่าในขั้นนี้คือขั้นการนำความต็มด้าที่ได้จากตัวบทแห่งความชื่นชอบนั้น ๆ มาแลกเปลี่ยนกับคนคอเดียวกันจนเกิดเป็นกลุ่มสังคม (Enunciative) และจากพัฒนาการการรวมกลุ่มนี้ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงจากแฟนปัจเจกจนเข้าสู่การเป็นแฟนคลับในที่สุด ทั้งนี้การรวมกลุ่มทางสังคมผ่านพื้นที่ออนไลน์ของแฟนคลับ T-Pageant นั้นมีทั้งการใช้รูปภาพจริงของตนเอง ทว่าส่วนใหญ่เป็นการใช้รูปภาพตัวแทน (Avatars) เพื่อแสดงความเป็นตัวตนบุคคลของแฟนคลับ (Duangkong, 2014)

ในขณะที่ เซรี ไอศวรรภา ศิริลักษณ์ ผู้ชนะเลิศการแข่งขันสุดยอดแฟนพันธุ์แท้นางงามจักรวาลได้ให้สัมภาษณ์ถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อจำกัดในการแสดงตัวตนว่าเป็นแฟนนางงามที่เกิดขึ้นในอดีตของตนเอง ก่อนจะร่วมกับ เชนซูลู ลักษณะวิลาส (ดี) ผู้ก่อตั้งเว็บไซต์ www.t-pageant.com และการขยายตัวของคลับในยุคที่แฟนปัจเจกเริ่มรวมตัวกันเข้าสู่การเป็นแฟนคลับได้อย่างน่าสนใจว่า

“เมื่อก่อนเนี่ย เราไปบอกใครไม่ได้ไง ว่าชอบนางงาม . . . ขี้ตาย ชอบนางงามดูไร้สาระจั่ง ทำให้บางทีเราก็กไม่กล้าบอกใครไร้ แต่พอมาพบคุณดีที่เป็นตัวตั้งตัวดีในการก่อตั้งเว็บไซต์ T-Pageant เป็นศูนย์รวมของคนที่ชอบนางงามด้วยกัน มันก็เลยใหญ่ขึ้น ๆ เพราะว่าเรารู้จักกันมา เราก่อตั้งกันมาตั้งแต่ปี ค.ศ.

2003, 2004, 2005 โห เกิน 10 ปีอะคะ มันก็เป็นชุมชนใหญ่ การนัดหมายกันก็ทำงาน มีเฟซบุ๊กมีมัยยะ ยุคไอที และโซเชียลมีเดีย ช่วยให้มันใหญ่และแกร่งขึ้นจนถึงวันนี้” (Sirilaksana, Personal communication, January 16th, 2018)

“คือแรงผลักดันเนี่ย มันเกิดขึ้นมาจากชีวิตวัยเด็ก ที่ผมได้ดู Miss Universe ปีที่ป๊อ ภรณ์ทิพย์ แล้วหลังจากนั้นไทยเราไม่เคยเข้ารอบอีกเลย ไทยเราถูกรอบมาโดยตลอด แล้วเราก็คิดว่าทำไมอะ สักวันหนึ่งข้างหน้าถ้าเรามีโอกาส ถ้าเราเป็นแรงเล็ก ๆ ส่วนหนึ่งในการทำอะไรได้อะ เราจะทำสายสะพายไทยแลนด์ให้มันแข็งแกร่ง และผมเชื่อว่าไม่ใช่ผมคนเดียวอะ แต่คนหลายคนก็คิดแบบนี้ ผมเคยนั่งดูทีวีที่บ้าน แล้วก็คิดว่า มันจะมีโอกาสมัยยะที่จะรวบรวมเพื่อน ๆ มานั่งดูด้วยกัน เริ่มจาก 1 คน 2 คน แต่วันนี้อะ มันกลายเป็น ห้า-หกร้อยคนนะ มันเป็นแรงพลังมหาศาลเหลือเกินนะ เราเคยดูฟุตบอลที่เขาจัดใหญ่ ๆ อันนี้ก็เป็นอีกอีเวนท์หนึ่งที่ใหญ่เหมือนกัน แล้วก็ขอบคุณสื่อมวลชนมาก ๆ ครับที่ให้เกียรติเหลือเกิน มากันเยอะจริง ๆ มาทำข่าวกัน เพราะรู้ว่าวันนี้มันมีความหวัง แล้วก็เห็นพลังของแฟนนางงาม (Laksanavilas, Personal communication, January 12th, 2018)

ในขณะที่คำให้สัมภาษณ์บางส่วนของแฟนนางงามที่มารวมตัวรับชมการถ่ายทอดสดวันประกวดนางงามจักรวาล 2560 ได้ปรากฏคำให้สัมภาษณ์อันสะท้อนถึงการพอใจในจุดมุ่งหมายของกลุ่มเหมือน ๆ กัน หรือจุดมุ่งหมายตอบสนองของอุดมการณ์ของตนเองจึงต้องไปเข้ากลุ่มเพื่อรับชมร่วมกัน แสดงถึงจิตสำนึกความเป็นพวกเดียวกันในวันดังกล่าวที่ต้องการชมและเชียร์นางงามแบบรวมกลุ่มโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันคือความต้องการให้นางงามที่ตนชื่นชอบชนะการประกวดนางงามจักรวาล โดยเฉพาะนางงามจากประเทศบ้านเกิดของตนเองคือประเทศไทยอันเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มคนชอบนางงาม

“ชอบนะเจอกับเพื่อนแล้วแบบ มันดีกว่าอยู่ในห้องคนเดียว มันเหมือนได้เจอคนที่เหมือนกันหลาย ๆ คนแล้วแบบ Atmosphere มันดีกว่า มันสนุกกว่า” (A, interpersonal communication, November 27th, 2017)

“ไปพี่ ยังไงหนูก็ไป หนูไม่อยากดูอยู่ห้องคนเดียว หนูอยากมีโมเมนต์ดีใจ น้ำตาไหลตอนมารีญาได้มึง หนูเตรียมซื้อสายสะพาย ชื่อธงชาติไว้แล้วด้วย ถึงไม่มีบัตรเข้างานหนูก็จะไป” (Indy, interpersonal communication, November 27th, 2017)

ตลอดจนสำนึกเรื่องเพศในฐานะที่นางงามคือตัวแทนของชายรักชายที่ “อยากเป็นผู้หญิงแบบนางงาม” ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“หนูอยากเป็นนางงามนะพี่ แต่เป็นไม่ได้เลยมาเป็นแฟนนางงามแทน” (Indy, interpersonal communication, November 8th, 2017)

“มีความอยากเป็นนางงามอะพี่แต่เป็นไม่ได้ แต่ยังไปปีหน้า หนูจะลงประกวดทิฟฟานี (เวทีสำหรับสาวข้ามเพศ)” (Piano, interpersonal communication, November 8th, 2017)

“จริง ๆ พี่อยากเป็นนางงามจะตาย แต่ว่าเป็นไม่ได้เพราะว่าเป็น “นาย” ใจเลยไม่ได้ พี่อยากเป็นนางงามจักรวาลจะตาย ไม่ได้ อยากเป็นเพียงแฟนพันธุ์แท้นางงามจักรวาลเนี่ย อืม” (Sirilaksana, interpersonal communication, January 16th, 2018)

“คือนางงามมันเป็นสมบัติของกะเทยอะ การเดินของนางงามมันเหมือนช่วงเวลาที่เป็นอินจินตนาการ มันเหมือนท่วงท่าร้ายระอะแล้วกะเทยก็เลยอยากเป็นแบบนี้” (Laksanavilas, interpersonal communication January 12th, 2018)

นอกจากนี้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบย้อนกลับโดยนับตั้งแต่สมัยผู้วิจัยเริ่มเข้าสู่ความเป็นแฟนและแฟนคลับในช่วงปี พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) รวมเวลา 14 ปีเศษ โดยสกัดข้อมูลจากการสนทนา สัมภาษณ์เพื่อนแฟนคลับด้วยกัน และนำเสนอในลักษณะอัตชาติพันธุ์วรรณนา (Autoethnography) นั้น ผู้วิจัยได้สนทนากับผู้ก่อตั้งกลุ่มแฟนคลับนางงามทีเพจันท์ (T-Pageant) ณ วันที่ทำการสัมภาษณ์ที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๓ (Laksanavilas, interpersonal communication January 12th, 2018) และผู้วิจัยได้กล่าวความรู้สึกของตนเองไว้อย่างคนคนหนึ่งกับที่ว่า

“ใช่ ๆ พี่ตี๋ นูเป็นแฟนนางงามตั้งแต่สมัย ป.ตรี แล้ว นูชอบ พี่น็อค ชนันภรณ์ เพราะเขาเป็นตัวของตัวเอง หนักแน่น เก่ง เป็นนักบิน แล้วก็เคยเจอตัวจริงที่สนามหลวง เจอสองครั้งเมื่อปี 2005 และปี 2006 ชอบที่เขาเรียบ ๆ แต่อัธยาศัยดีกับแม่ เขายกมือสวัสดีแม่หนูด้วย เจออีกที่ที่สนามบินดอนเมืองเมื่อปลายปี 2016 วิ่งเข้าไปชนนุคก็จำได้ . . . จริง ๆ นูชอบดูนางงามตั้งแต่เด็ก ป. 5 ป. 6 แล้ว เวลาที่มีถ่ายทอดสดก็จะขอแม่เอนเด็กดูประกวด แต่ถ้าถามว่าเป็นแฟนตอนไหน ก็ช่วงปี 3 มหาลัย ที่ไทย เป็นเจ้าภาพนางงามจักรวาล 2005 ชอบพี่น็อค ชนันภรณ์ ตัวแทนไทยปีนั้น ตอนนั้นเขาเป็นนักบินฝึกหัด ส่วนตอนนั้นเขาเป็นกับตันแล้ว ตอนนั้นอยากเจอเขา อยากพูดคุยกับเขา ก็เลยมาหาเข้ากลุ่มแฟนคลับ แล้วก็ติดตามดูประกวดตลอด ดูการเดิน ดูประวัติของนางงามคนต่าง ๆ หัดพูด หัดเดินตามแบบเขา อยากเป็นคนเก่งแบบเขาด้วย” (Chaithaisong, interpersonal communication, January 12th, 2018)

นอกจากนี้ ตี๋ ธเนษฐ ลักษณะวิลาส ได้ให้สัมภาษณ์ถึงบทบาทของตนในฐานะผู้ก่อตั้งเว็บไซต์ เหตุผลในการก่อตั้งกลุ่มแฟนคลับนางงาม ความคาดหวังในอันที่จะทำให้กลุ่มแฟนคลับนางงามดำรงอยู่พร้อมกับวงการนางงามในฐานะผู้สนับสนุนนางงาม ซึ่งสะท้อนการวางบทบาทของตนในฐานะผู้นำกลุ่มแฟนคลับ และบทบาทการเป็นผู้สนับสนุนนางงามของชาติ รวมไปถึงความคาดหวังที่จะให้มีคนรุ่นใหม่รับบทบาทหน้าที่คล้ายตนเองในอนาคต 10-20 ปีข้างหน้า ซึ่งเป็นคำให้สัมภาษณ์ที่สะท้อนทัศนคติความคาดหวังที่ต้องการให้เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มแฟนคลับคนชอบนางงามดำรงอยู่ต่อไป โดยให้สัมภาษณ์ไว้อย่างน่าสนใจว่า

“สมัยนั้นการที่จะติดตามนางงาม เราติดตามจากหน้าหนังสือพิมพ์ หน้าสตรีของไทยรัฐบ้าง เดลินิวส์บ้างอะไรเงี้ยรับกว่าจะได้ดูก็ผ่านไปแล้ว 3 วัน 4 วัน กระทั่งเรารู้สึกว่า เรานิ่งดูเฮ้ . . . เราเป็นคนเดียวในโลกที่ป่าว ที่ชอบดูการประกวดนางงาม เพราะดูไม่เห็นจะมีใครชอบเหมือนเราเลย ไปคุยกับใครก็ไม่รู้เรื่อง” (Laksanavilas, 2019)

ในขณะที่ Sirilaksana (2019) ได้ให้สัมภาษณ์ถึงบทบาทของโซเชียลมีเดียในการรวมกลุ่มแฟนคลับนางงามให้มารวมตัวกัน

รวมถึงบทบาทของแฟนคลับในฐานะผู้เป็นคลังข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการประกวดนางงามจนแม้กระทั่งสื่อมวลชนยังต้องใช้เป็นแหล่งอ้างอิงในการทำข่าว ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่แฟนเพจยังคงต้องรอข่าวที่มาจากสื่อมวลชนแต่เพียงด้านเดียว ปรากฏการณ์ดังกล่าวนอกจากจะสะท้อนบทบาทของโซเชียลมีเดียในการก่อตั้งและดำรงอยู่ของแฟนคลับแล้ว ยังสะท้อนถึงอำนาจในเนื้อหาสารของแฟนคลับที่มีมากขึ้นเมื่อเทียบกับอดีต กล่าวคือแฟนนางงามไม่ต้องนั่งรอข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนแต่เพียงด้านเดียวเสมอไป แต่ยังสามารถทำหน้าที่เป็นนักข่าวเอง หาข่าวเอง จนแม้กระทั่งสื่อมวลชน ยังต้องใช้แฟนคลับเป็นแหล่งข่าว โดยได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“ปัจจุบันเรามีโซเชียลเน็ตเวิร์ค คนทุกคน แฟนนางงามทุกคนกลายเป็นนักข่าวไปได้เลย แล้วนักข่าวนี้เองก็ไปเอาข่าวในแฟนคลับต่าง ๆ เนี่ยจะมาเป็นข่าวด้วยซ้ำ” (ยิ้มภูมิใจ) (Sirilaksana, 2019)

สำหรับผู้วิจัยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูล ซึ่งใช้การวิเคราะห์ทบทวนตนเองย้อนกลับไปในอดีต และใช้การเข้าร่วมปรากฏการณ์บนพื้นที่ออนไลน์และพื้นที่ทางกายภาพที่แฟนคลับไปรวมตัว พร้อมทั้งสกัดความรู้สึกนึกคิดของตนเองในฐานะแฟนคลับเมื่อสนทนากับเพื่อนแฟนคลับด้วยกัน ในที่นี้จะนำเสนอข้อมูลตามแนวทางอัตชาติพันธุ์วรรณา ซึ่งให้ความสำคัญกับการย้อนทบทวนตัวตนผู้ศึกษา เพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นของทั้งผู้ศึกษาและผู้ถูกศึกษา (Boon-Long, 2005) โดยเมื่อย้อนทบทวนตัวตนของผู้วิจัยในฐานะแฟนคลับชายรักชายคนหนึ่งนั้น ความรู้สึกของผู้วิจัยไม่ต่างไปจากแฟนคลับผู้ถือเพศสภาพแบบชายรักชายคนอื่น ๆ ทว่าเงื่อนไขทางสังคมที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่นั้นยังเหตุให้ต้องแต่งกายและมีอากัปกริยาออกไปทางเพศวัฒนธรรมแบบผู้ชายเป็นหลัก ทว่าตัวแปรหลักในการเข้าสู่การเป็นแฟนคลับนางงามก็ไม่ต่างจากแฟนคลับชายรักชายคนอื่น ๆ คือ “สำนึกเรื่องเพศ” กล่าวคือ “อยากเป็นนางงาม” และ “ต้องการต่อสู้เรื่องการถือบทบาทแบบข้ามเพศแม้ในจินตนาการก็ตามที” ผู้วิจัยชื่นชอบนางงามคนหนึ่งอย่างมากในช่วงปี พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) คือนางสาว ชนันภรณ์ รสจันทร์ มิสไทยแลนด์ยูนิเวิร์ส 2548 (ชื่อตำแหน่ง

เดิม ก่อนเปลี่ยนเป็น มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ในปี พ.ศ. 2555 (ค.ศ. 2012) ประกอบกับเป็นช่วงปีที่ประเทศไทยรับเป็นเจ้าภาพนางงามจักรวาล ภายใต้ชื่องานที่จัดลิขสิทธิ์ชื่ออย่างเป็นทางการคือ “มิสยูนิเวิร์ส ทูเทาด์ซันไฟว์ ไทยแลนด์” (Miss Universe 2005 Thailand) จึงติดตามการประกวดนางงามอย่างใจจดใจจ่อ ในครั้งนั้นผู้วิจัยชวนเพื่อนสนิทผู้หญิงไปดูชบวนพาเหรดมิสยูนิเวิร์ส 2005 ที่ท้องสนามหลวง กรุงเทพมหานคร

ชีวิตวัยเรียนในช่วงปี พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) มีความพยายามในการเข้ากลุ่มแฟนคลับเพื่อหาช่องทางในการพูดคุยกับนางงามที่ตนเองชื่นชอบ มีการเดินแบบนางงามในชั้นเรียนเพื่อความสนุกสนานให้กลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียนปริญญาตรีเป็นผู้รับชม แม้จะเป็นที่ตลกขบขันในหมู่เพื่อนแต่ก็เป็นช่วงเวลาที่มีความสุขของผู้วิจัยอยู่ในที่ ช่วงเวลาที่สวมบทบาทดังกล่าวเป็นเสมือน “การต่อสู้ในจินตนาการ” เรื่องการถือบทบาทแบบข้ามเพศวัฒนธรรม ผ่านการเล่นเป็นนางงาม โดยมีเพื่อน ๆ ปริญญาตรีเป็นเสมือนผู้ชมอยู่ด้านล่างเวที เสียงปรบมือสนับสนุนของเพื่อน ๆ และคณาจารย์ในรายวิชาต่าง ๆ หลายวิชาที่เปิดพื้นที่ให้ผู้วิจัย “เล่นเป็นนางงาม” เป็นเครื่องหมายของการถูกยอมรับและทำให้เกิดความเต็มตื่นในความรู้อีก

ที่มา งานมิตติ้งมารีญา (2560) สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/groups/tpageant/>

รูปที่ 3 งานพบมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ 2017 ของ T-Pageant ที่นักวิจัยอยู่ร่วมในปรากฏการณ์

รวมถึงการตัดเย็บอัตลักษณ์บางอย่างของนางงามหลาย ๆ คนมาสร้างตัวตน ได้แก่ วิธีคิดเรื่องการอุทิศตน ความรู้ความสามารถและวุฒิการศึกษาแบบนางงาม เป็นเหตุทำให้ผู้วิจัยเข้าสู่การเป็นแฟนอย่างเต็มตัว และเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมเป็นแฟนคลับนางงามเพื่อติดตามข่าวสารนางงามในเวลาต่อมา

ตลอดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2563 (ค.ศ. 2005-2020) รวมระยะเวลา 14 ปีเศษ โดยผู้วิจัยเสพด้วยบทนางงามในฐานะที่เป็น “ตัวทแห่งความชื่นชอบ” เพื่อ “ต่อสู้ในจินตนาการ” โดยใช้ตัวบทนางงามเป็น “สงครามตัวแทน” ในการถือบทบาทแบบข้ามเพศวัฒนธรรม เช่นเดียวกับแฟนคลับชายรักชายคนอื่น ๆ ไม่ว่าจะแฟนคลับแบบ “เกย์” และแบบ “สาวข้ามเพศ” ก็ตามที่

สรุปและอภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่อธิบายเกี่ยวกับประวัติการประกวดนางงามระดับชาติจากนางสาวสยาม นางสาวไทย มิสไทยแลนด์ยูนิเวิร์ส มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ทั้งในแง่ประวัติความเป็นมาของการประกวดคู่ขนานไปกับหลักฐานที่ค้นพบเกี่ยวกับผู้ชมการประกวดในแต่ละยุคที่พบในงานวิจัยทั้งจากการวิจัยเอกสาร และจากการสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่จริงและพื้นที่ออนไลน์ (Observer as a Participant) ตลอดจนการย้อนทวนตัวตนของผู้วิจัยตามแนวทางอัตชาติพันธุ์วรรณา ทำให้พบว่าผู้ชมที่ให้ความสนใจในใคร่รู้ต่อตัวบทนางงามเปลี่ยนไปในแต่ละยุคสมัย

โดยการประกวดในยุคแรกพบว่านางงามมีบทบาทสนับสนุนการทำงานของรัฐในการเผยแพร่อุดมการณ์ประชาธิปไตย เป็นเสมือนดอกไม้ของชาติอีกแง่มุมหนึ่งให้เห็นเด่นชัดได้แก่การเป็นขวัญและกำลังใจให้กับผู้ชายในสถาบันชายล้วนต่าง ๆ ได้แก่งานกีฬาโรงเรียนชายล้วน ค่ายทหาร ในขณะที่เดียวกันก็มีภาพลักษณ์ด้านลบที่การจัดประกวดนางงามถูกมองว่าเป็นสถาบันผลิต “เมียเก็บ” ให้กับชายผู้มีอำนาจในสังคม จึงอาจกล่าวสรุปจากการค้นพบการเข้ามาของผู้รับสารนางงามในยุคแรกนั้นว่าเป็นผู้รับสารที่เป็นบุรุษเพศเป็นหลัก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ตัวบทนางงามมีหน้าที่ประการหนึ่งในการเป็นตัวทแห่งความรื่นรมย์ของบุรุษเพศนั่นเอง และแม้ว่าในปัจจุบันจะพบผู้รับสารกลุ่มบุรุษเพศที่เป็นแฟนนางงามอยู่บ้างก็ตามแต่เป็นสัดส่วนที่น้อยลง โดยจากการวิจัยพบว่าตัวแปรสำคัญคือภาพลักษณ์นางงามในยุคปัจจุบันที่มีลักษณะเป็นผู้หญิงเหนือจินตนาการ สวนทางกับรสนิยมความชอบของผู้รับสารชายส่วนใหญ่ที่ชอบสตรีเพศแบบความงามตามธรรมชาติราวกับว่าไม่มีการตกแต่งร่างกายที่มากจนเกินไป ทว่ามาตรฐาน

ความงามแบบ “ผู้หญิงเหนือจินตนาการ” ของนางงามนั้น สอดคล้องกับรสนิยมกลุ่มชายรักชาย และอาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรนี้เองที่เป็นเหตุทำให้เกิดการก้าวเข้าสู่ “ยุคจากผู้รับสารสู่ การเป็นแฟนปัจเจกของชายรักชาย”

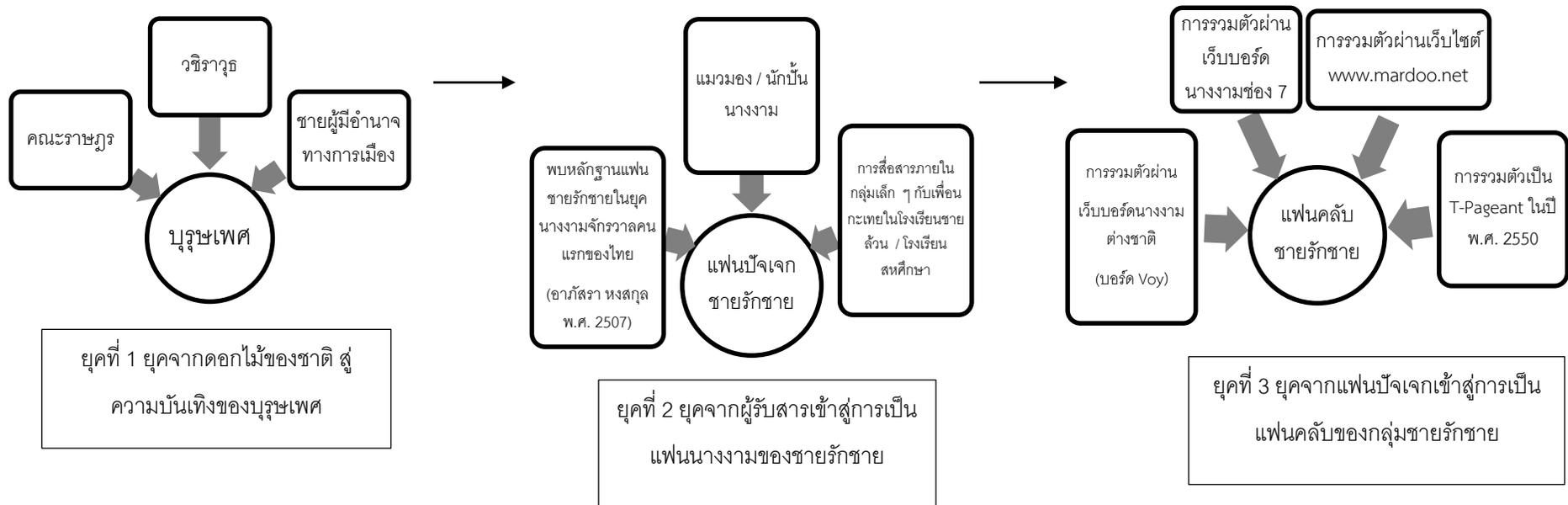
จากข้อค้นพบในช่วงเวลาต่อมา คือยุคนางสาวจักรวาลคนแรก ของไทย อภัสรา หงสกุล จากหลักฐานที่พบในการวิจัยครั้งนี้ เริ่ม พบการเข้ามาของผู้รับสารนางงามที่มีลักษณะคล้ายผู้ชายที่ถือ บทบาทแบบข้ามเพศวัฒนธรรมจากหลักฐานรูปถ่าย และจาก หลักฐานคำนิยมในหนังสือรวมเรื่องราวเกี่ยวกับนางงามที่แฟน นางงามผู้เป็นชายรักชายได้เขียนและตีพิมพ์กับสำนักพิมพ์ คำ สัมภาษณ์ และรวมไปถึงการเข้ามามีบทบาทเป็นแมวมองใน การจัดงานนางงามอันเป็นเครื่องสะท้อนในการผูกพันกับตัวบ ทนางงามในการทำหน้าที่ที่มากกว่าผู้รับสารคือเริ่มมีบทบาทเป็น ผู้สร้างสรรค์ตัวบทนางงามในการจัดหาและส่งนางงามเข้า ประกวด โดยทั้งจากการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์เจาะลึก ถึงเรื่องราวในยุคอภัสรา และภรณ์ทิพย์ นั้นยังเริ่มพบชายรัก ชายที่สนใจการประกวดนางงามในฐานะแฟนปัจเจกและมีการ แลกเปลี่ยนข้อมูลกับคนในสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและสะดวก ต่อการพูดคุย ได้แก่ แม่ ครู เพื่อนโรงเรียน และเพื่อนบ้าน ในยุค ที่สถาบันการประกวดนางงามเพิ่มบทบาทจากเดิมที่เป็น

“ดอกไม้ของชาติ” มาเป็น “ดอกไม้ข้ามชาติ” ได้สะท้อนว่าแฟน นางงามผู้ถือเพศสภาพแบบชายรักชายได้ใช้ทั้งสำนึกเรื่องเพศ และสำนึกเรื่องชาตินิยมในการรับชมการประกวดนางงาม ภายใต้อิทธิพลของการเป็นผู้รับสารประเภทแฟน

เมื่อเปลี่ยนผ่านมาถึงยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนชื่อการประกวดเป็น มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์จากการสังเกตการณ์ทั้งบนพื้นที่จริงและ บนพื้นที่ออนไลน์ของผู้วิจัย ค้นพบว่าในยุคนี้ได้เริ่มมีปรากฏการ รวมกลุ่มทางสังคมเป็นชุมชนคนชอบนางงาม หรือ “แฟนคลับ นางงาม” โดยพบว่าผู้ชมที่เป็นแฟนคลับส่วนใหญ่ของการ ประกวดนี้คือกลุ่มชายรักชาย แม้จะพบแฟนคลับหญิงเป็น บางส่วนแต่เป็นสัดส่วนเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับแฟนชายรัก ชายก็ตาม โดยมีการรวมตัวกันบนพื้นที่ออนไลน์ทั้งเว็บไซต์และ สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อเครือข่าย สังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก

จากวิวัฒนาการแฟนคลับการประกวดนางงามที่ค้นพบทั้งสาม ยุคนี้ คือ ยุคจากดอกไม้ของชาติ สู่อำนาจบงกชของบุรุษเพศ, ยุคจากผู้รับสารเข้าสู่การเป็นแฟนนางงามของชายรักชาย, ยุคจากแฟนปัจเจกเข้าสู่การเป็นแฟนคลับของกลุ่มชายรักชาย อาจสามารถสรุปได้เป็นแผนภูมิดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 การเปลี่ยนผ่านจากกลุ่มแฟนนางงามในอดีตคือการประกวดนางสาวสยามนางสาวไทย มาสู่แฟนนางงามในปัจจุบันคือ มิสไทยแลนด์ยูนิเวิร์ส และมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ และการเข้ามาของชายรักชายต่ออาณาบริเวณการประกวดนางงามของสตรีเพศ

จากข้อค้นพบข้างต้นสะท้อนให้เห็นตัวแปรที่สำคัญในการเข้าสู่ความเป็นแฟนและแฟนคลับของผู้รับสารนั้นคือ “เพศสภาพ” กล่าวคือ ตัวบทการประกวดนางงามเป็นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับ “ความเป็นหญิง” เป็นหลักซึ่งจากหลักฐานในยุคแรกได้พบว่ากลุ่มแฟนคือ “ผู้ชาย” ที่เสพเนื้อหาสารนางงามในฐานะความรื่นรมย์ของบุรุษเพศ ขณะที่ยุคที่สองและสามที่พบการเข้ามาของกลุ่มแฟนและแฟนคลับชายรักชายนั้น อาจวิเคราะห์ได้ว่าเป็นตัวแปรเรื่องเพศสภาพเช่นกัน ทว่าเป็นการเสพตัวบทนางงามในฐานะที่เป็น “ตัวแทนของฉัน” กล่าวคือนางงามคือตัวแทนความเป็นผู้หญิงที่แฟนและแฟนคลับชายรักชายนอกเป็น ทว่าถูกจำกัดด้วยเพศในทางชีววิทยาและข้อกฎหมายที่ไม่อนุญาตให้เปลี่ยนคำนำหน้าจาก “นาย” เป็น “นางสาว” จึงทำให้แฟนเปลี่ยนจากความ “อยากเป็นนางงาม” มาเป็น “แฟน” และ “แฟนคลับ” นางงามเพื่อชดเชยความรู้สึกดังกล่าว หรืออาจกล่าวได้ว่า การเข้ามาเป็นแฟนคลับของกลุ่มชายรักชายนั้นมีเหตุผลหลักคือตัวแปรเรื่องเพศสภาพเช่นกัน หากแต่แฟนคลับชายรักชายเสพตัวบทนางงามในฐานะ “สงครามตัวแทน” (Proxy War) เพื่อเติมเต็มจินตนาการทาง “เพศ” (Sexual Fantasy) ในฐานะที่นางงามคือตัวแทนการถือนบทบาททางเพศของกลุ่มชายรักชายอันมีผลมาจากการถูกกดทับอัตลักษณ์และตัวตนทางเพศจากอคติทางเพศของสังคมที่วัฒนธรรมทางเพศกระแสหลักคือการแบ่งขั้วชาย-หญิง (Binary Opposition) ตลอดจนการแปลงโฉมพื้นที่ประกวดให้เป็นพื้นที่ต่อสู้ศักดิ์ศรีของชาติอันเป็นการบริโภคกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้กลุ่มชายรักชายเชื่อมโยงตนเองเข้ากับโลก ตลอดจนการได้ครอบครองทรัพย์สินทางสุนทรียภาพคือเรือนร่างของนางงามเพื่อใช้เป็นพื้นที่ปลดปล่อยจินตนาการและสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศที่ถูกสังคมกดทับมาตลอดชีวิต

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งจากงานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มแฟนคลับนางงาม: ศึกษากรณีแฟนคลับชายรักชายต่อการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์” และเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่เพื่อจบการศึกษา ระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ของ นายสุเมธ ชัยโรงษ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สมสุข หินวิมาน และคณะกรรมการสอบทุกท่าน

ความกรุณาของคณาจารย์จะอยู่ในสำนึกของผู้วิจัยตลอดไป รวมถึงกัลยาณมิตรทุกท่านที่ช่วยเหลือให้การเรียนในครั้งนี้จะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีไม่ช้า และบุคคลที่สำคัญที่สุดในชีวิตคือครอบครัว พ่อ พี่สาว และแม่ผู้ล่วงลับเมื่อไม่นานมานี้ ทว่ายังคงอยู่ในหัวใจและเป็นแรงบันดาลใจในการทำวิจัยชิ้นนี้ให้สำเร็จจงได้อยู่เสมอ

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณกองบรรณาธิการวารสารวิชาการ MFU Connexion ที่เปิดพื้นที่ให้กับบทความวิจัยชิ้นนี้ และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บทบาทชีวิตนักศึกษาปริญญาเอกของผู้วิจัยจบบริบูรณ์อย่างมีคุณค่า ความกรุณาดังกล่าวจะอยู่ในสำนึกของผู้วิจัยตลอดไป

References

- Aiosriwong, N. (1998) *Deal with “gender” thought identity and gender bias women gay sexology and camality (ว่าด้วย “เพศ” ความคิด ตัวตน และอคติทางเพศ ผู้หญิง เกย์ เพศศึกษา และกามารมณ์)*, Bangkok: Matchon. (in Thai)
- Aroonpipat, S. (2007) *The political economy of the beauty contest: Case study of Miss Thailand Contest (เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการผลิตนางงาม: กรณีศึกษาการประกวดนางสาวไทย)*, Master’s thesis of Arts in Political Economy, Chulalongkorn University. (in Thai)
- Atthakorn, B. (1964) *The history and work of field marshal Sarit Dhanarajata (ประวัติและผลงานของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์)*, Bangkok: Office of the Prime Minister Printing House. (in Thai)
- Bilmanoch, S. (n.d.) *Audience analysis (การวิเคราะห์ผู้รับสาร)*, Bangkok: Ramkhamhaeng University Press. (in Thai)
- Boon-Long, J. (2005) *Life with a badge: Identity and sexuality of gay “Quing” in Sauna M (ชีวิตติดเบอร์ด: ตัวตนและเพศวิถีของเกย์ “ควิง” ในเซานา M)*, Master’s thesis of Arts in Women’s Studies, Thammasat University. (in Thai)
- Özdemir, B. P. (2016) Building a “Modern” and “Western” image: Miss Turkey beauty contests from 1929 to 1933, *Public Relations Review*, vol. 42, no. 5, pp. 759-765.
- Chotamara, L. (1963) *Tiara (รัตติกาล)*, Bangkok: Prae Pittaya. (in Thai)
- Crawford, M., et al. (2008) Globalizing beauty: Attitudes toward beauty pageants among Nepali women, *Feminism & Psychology*, vol. 18, no. 1, pp. 61-86.

- DanThai, D., et al. (1964) *Field marshal and beauty girls: Complete issue (จอมพลของคุณหนู ๆ: ฉบับสมบูรณ์)*, Bangkok: Jakkawan Printing House. (in Thai)
- Duandkong, T. (2014) Virtual communities in global beauty pageants: Case study of Thailand- Latin America, Colombia and Thailand: Geographical farness, *Thematic Nearness*, pp. 291-312.
- Kaewthep, K., et al. (2012) *The right media of someone who likes, cartoon, local television, fan club (สื่อที่ใช่ ของใครที่ชอบการ์ตูนโทรทัศน์ท้องถิ่น แฟนคลับ)*, Bangkok: Pappim. (in Thai)
- Khampiban, N. (1988) *Policies on Thai women during the nation building period of field marshal Por. Phibulsongkhram, 1938-1944 (นโยบายเกี่ยวกับผู้หญิงไทยในสมัยสร้างชาติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ. 2481-2487)*, Master's thesis of Arts in History, Thammasat University. (in Thai)
- Kobkijisuksakul, S. (1988) *Miss Thailand Beauty Contest BE. 2477-2530 (การประกวดนางสาวไทย พ.ศ. 2477-2530)*, Master's thesis of Arts in History, Thammasat University. (in Thai)
- Kokphol, O. (n.d.) *History and background of Bangkok (ประวัติและความเป็นมาของกรุงเทพมหานคร)*, Available: <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ประวัติและความเป็นมาของกรุงเทพมหานคร> [6 June 2020] (in Thai)
- Kongkran, T. (1990) *The mass media portrayals of Miss Thailand (1964-1988) (บทบาทของสื่อมวลชนในการสร้างภาพนางสาวไทย พ.ศ. 2507-2531)*, Master's thesis of Arts in Mass Communication, Chulalongkorn University. (in Thai)
- Kummesrisuk, A. (2007) *The relations of cultural capital and capitalism: Case study of Miss Thailand Contest (BE. 2477-2549) (ความสัมพันธ์ของทุนวัฒนธรรมกับทุนนิยม: กรณีศึกษาการประกวดนางสาวไทย (พ.ศ. 2477-2549))*, Master's thesis of Arts in Political Economy, Chulalongkorn University. (in Thai)
- Bloul, R. A. D. (2012) Ain't I a woman? Female landmine survivors' beauty pageants and the ethics of staring, *Social Identities Journal for the Study of Race, Nation and Culture*, vol. 18, no. 1, pp. 3-18.
- Jermjuthitham, P. (2003) *Beauty reach the crown (สาวงาม สาวมงกุฎ)*, Bangkok: O-Zone Publishing. (in Thai)
- Meechoobot, W. (1973) *Vajiravudh College Generation 45 (วชิราวุธวิทยาลัยรุ่น 45)*, Bangkok: Thai Khasem Printing House. (in Thai)
- Ministry of Education Thailand (2020) *The History of Ministry of Education Thailand (ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ)*, Available: <https://www.moe.go.th/ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ/> [6 June 2020] (in Thai)
- Nawikkamool, A. (1999) *Siamese publication media (สิ่งพิมพ์สยาม)*, Bangkok: River Books. (in Thai)
- Panpanich, C. (1994) *Rights value of humanity in the beauty contest: Viewpoints from university's administrators in Bangkok (สิทธิคุณค่าของความเป็นมนุษย์กับการ ประกวดนางงาม: ทักษะของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร)*, Master's thesis of Social Work in Criminal Justice, Thammasat University. (in Thai)
- Pramoch Na Ayutthaya, P. (2003) *Contesting identities of "Kathoei" in cabaret show (การชงชิงอัตลักษณ์ "กะเทย" ในงานคาบาเรต์โชว์)*, Master's thesis of Arts in Social Development, Chiang Mai University. (in Thai)
- Sutthisakorn, O. (1990) *Flowers of the nation, from beauty contest stage to life's stage: Life's album of 13 Miss Thailand in first age (ดอกไม้ของชาติ จากเวทีความงามสู่เวทีชีวิต: อัลบั้มชีวิต 13 นางสาวไทย ยุคแรก)*, Bangkok: Ruamtas. (in Thai)
- Tiemlom, V. (2019) *Beauty on order: Thai women and Korean-style cosmetic surgery (สวยสั่งได้: ผู้หญิงไทยกับศัลยกรรมความงามแบบเกาหลี)*, Doctoral dissertation of Integrated Science, Thammasat University. (in Thai)